

NORDISK
NUMISMATISK
ÅRSSKRIFT
1968

SCANDINAVIAN
NUMISMATIC JOURNAL

ALMQVIST & WIKSELL
STOCKHOLM

MØNTFUNDET I LUND 1915

og Oluf Huges og Erik Ejegods mønter

Af Georg Galster

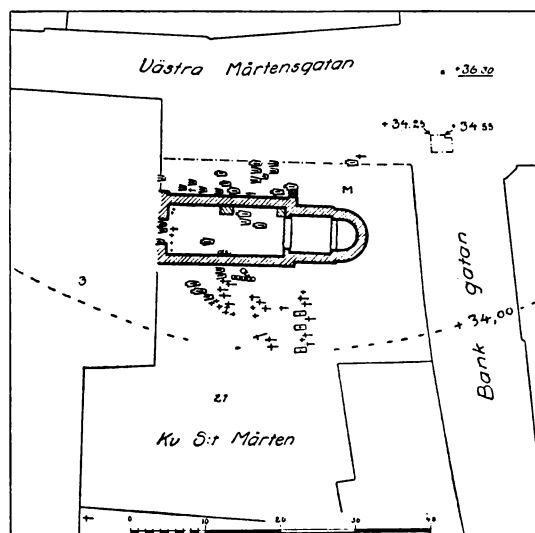

Fig. 1. Findestedet efter Ragnar Blomqvist: Lunds historia I, Medeltiden, s. 205.

I sommeren 1915 blev foretaget grundgravning for Skandiahuset i Lund på tomten nr. 192—194 ved hjørnet af Vester Mortensgade og Bankgade, der hvor nu apoteket Hjorten ligger.¹ Man stødte der på grundmuren til Hellig Mortenskirke, der blev revet ned efter reformationen i det sekstende århundrede. Blandt de sager, der blev fundet, var det interessanteste overdelen (taget) af et forgyldt grubeemaileret relikvieskrin af kobber, fransk arbejde fra tiden omkring 1200;² det lå umiddelbart norden for skibet. Den 22. juli stødte arbejderne på en klump

¹ Ragnar Blomqvist: Lunds historia I. Medeltiden (Lund 1951) s. 205.

² Blomqvist s. 206 (afbildet) med datering: omkring år 1200 eller 1200-tallet.

3 - Nord Numism. Arsskr. 1968

sammenirrede mønter, der lå et par meter norden for absidens ydermur.³ Desværre var i øjeblikket ingen sagkyndige til stede, og arbejderne brød klumpen i stykker, hvorved mønterne blev stærkt skadede og delvis søndersmuldrede. Da intendenten for Historiska Museet Karlin⁴ kom til stede, fik han først efter megen parlamentaren med de berusede arbejdere mønterne i hænde. Det er forståeligt, at godtgørelsen for disse mønter, der vejede 43 gram, kun blev 13.75 kr.⁵; nogen større duçør kunne disse folk, der havde ødelagt historiske mindesmærker, ikke gøre krav på. Ikke des mindre fik de en skribent til i en stedlig avis at angribe Karlin for at have betalt for lidt. — Også med Kgl. Myntkabinettet i Stockholm fik Karlin besvær. Det kostede ham og hans hjælpere meget arbejde at konservere og redde dette mærkelige fund. Han ønskede derfor at have det opbevaret i Lund, hvor det af lokalhistoriske grunde hørte hjemme. Foreløbig måtte han sende det til påsyn i Stockholm, hvor det blev ført i inventar 18003.

Museumsinspektør P. Hauberg i København var meget interesseret i at høre nærmere om dette fund, som blev opgjort til 64 temmelig hele eller fragmentariske mønter, hvoraf 58 fra kong Oluf Hunger (Hauberg type 4) og 6 fra Erik Ejegod (Hauberg type 1). Desuden var der mange små hensmuldrende brudstykker.

Da jeg 1916 fik orlov fra sikringsstyrken og vilde tage en lille ferietur til Stockholm, bad Hauberg mig fremskaffe nærmere oplysninger om dette sjældne fund. Foruden dette kendte man jo kun et lille samlet fund med Oluf Hungers mønt, som blev fremdraget 1903 i en grav på Fuglie kirkegård: 9 stk. Lundemønt.⁶ — De

³ Blomqvist s. 206, men Karlin i Lunds dagblad 31. juli 1915: «strax utanför absidens nordöstra rundning, i ett sådant förhållande till denna, att de måste antages hafva blifvit nedgräfdas eller tappade vid kyrkans grundläggning.»

⁴ Georg Frederik Johansson Karlin, 1859—1939, medstifter af Kulturhistoriska Museet i Lund og Kulturhistoriska Föreningen för Södra Sverige 1882, intendent 1893—1933. Fil. dr. h.c. 1918. Se «Kulturhistorisk Förening och Museum i Lund 1882—1932» og Svend T. Kjellberg i «Svenska museer» — Meddelanden från Svenska Museimannaföreningen, 1939, s. 84 f. — Svenska män och kvinnor 4 (Stockholm 1948) s. 196.

⁵ Ifølge «1734 års lag» skulde mønterne indløses af kronen for sølvværdien med tillæg af en ottendedel. Bengt Thordemann: Dolda skatters hemligheter (Stkh. 1941) s. 59. Samme: Skattefyndsregalet i Sverige och Danmark. Fornvännen 1945 s. 189—198. Henrik Schück: Kgl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Dess förhistoria och historia IV (Stkh. 1935) s. 450 f. — Karlin har beregnet godtgørelsen til over sølvprisen i 1915, der i juli måned d.å. var ca. 6 øre grammet *fin*t sølv. — Kungl. Mynt- och Justeringsverket. Myntdirektörens underdanige berättelse för år 1915 (Stkh. 1916) s. 17. — Folkets Tidning, refereret i Dagens Nyheter for 1. og 14. august 1915. Hertil Karlins berigtigelse i Lunds Dagblad 5. aug. s.å., se bilag nedenfor s. 70—72.

⁶ Nils Wimarson: Några nyfunna Lundamünt från den äldre medeltiden. Historisk tidskrift för Skåneland II, 1904, s. 23—38.

få andre kendte fund var løsfund med enkelte mønter. Jeg havde siden min ansættelse ved Den kgl. Mønt- og Medaillesamling 1910 gennemgået samtlige danske middelaldermønter i samlingen og skrevet omskrifterne på etiketterne under hver enkelt mønt. Det var tænkt som forarbejde til det corpus over danske middelaldermønter, som stadig var en ønskedrøm, efter at man 1867 ganske meningsløst havde kasseret Ramus' og Devegges møntværk. Da man i Stockholm takket være især talrige skånske og gullandske fund var måske endnu bedre forsynet med middelalderlige danske mønter end i København, spurgte jeg til disse fund, der lå hen ubearbejdet gennem mange år. Bror Schnittger erklærede, at bearbejdelsen af dem just var en opgave, han havde sat sig på; begyndelsen havde han jo gjort med Stora Sojdebyskatten.⁷ Derimod havde han ikke tid til at tage sig af det lille fund af Oluf Hungers mønt, og han så gerne, at jeg tog mig af det og publicerede det.

Som sagt så sket; i løbet af to dage, 13. og 14. juli, gennemgik jeg fundmønterne, der var fint anbragt i en dertil lavet trææske med udborede huller. Tilsyneladende uden nogen orden. Jeg aftegnede omskrifterne og billederne så omhyggeligt, det lod sig gøre, på de delvis ødelagte og skrøbelige mønter. Det blev til følgende fortegnelse,⁸ som jeg sendte til Hauberg efter endt dagværk den 14. juli:

1.	+OLAFREXDAII	+PALLIILVHII	19.
2.	+OLAF REXD	= nr. 1	2.
3.	= nr. 2	+PA LLI	1.
4.	+OLAF REXIII	+ASTERILVI	1.
5.	= nr. 4	ASTERIL..	1.
6.	+OLAFREXDAI	= nr. 4	1.
7.	= nr. 6	+ AS ER	1.
8.	+OLAF REXD.	= nr. 7	6.
9.	 D	= nr. 7	1.

⁷ Bror Schnittger, født 1882 i Helsingborg, død 1. juni 1924 i Stockholm. Fil. dr. 1910. Antikvarie og forstander for Kungl. Myntkabinetet. Silverskatten från Stora Sojdeby. Fornvännen 1915, s. 53—116, 189—246. — Svenska Män och kvinnor 6 (Stkh. 1949) s. 565 f.

⁸ Nummerfølgen er dog her forbedret. Se bilag 1 nedenfor s. 65—67.

10. +OLAF REXD	+BIRN LV	3.
11. +OLAF FREX	= nr. 10	5.
12. +OLAF REXI	= nr. 10	1.
13. +OLVF REXI	H.... LV	2.
14. +OLVF REXI	+BIORN....	1.
15. = nr. 14	+B IORN LV	1.
16. +OLAF REX	= nr. 15	2.
17. = nr. 16	+BOI RNI	1.
18. +OLAF REXDI	+OLATBIORN	1.
19. +OL AF..	+..ORN	1.
20. = nr. 19	LVZ +BØI..	2.
21. +OLAFREXDΛI	XEΛSMVHLV	3.
22. +OLAF REXII	...EΛSIIVI...	1.

Fig. 2.

23. +ERIC·REXDANO	+BIORN·LV	1.
24. +ERICREXDΛII	+BIORNI·ILVDENII	1.
25. +ERICREXDΛ...III	+EΛITMVHILVI	2.
26. +ERICRE+...II	= nr. 25.	1.
27. +ERIC·REXDAN	+EΛI...II	1.

Fig. 3.

1—3. Omskriften på bagsiden var ulæselig på alle 19 eksemplarer. Heldigvis var nr. 2 af samme bagsidestempel og lod sig tydelig læse. Navnet PALLI forekom også på nr. 3. Det er et nyt navn på mønter. Det er formodentlig samme navn som Pallig (dansk jarl i England, 1001) eller PALNI (Kong Knuds hirdmand. 10. juli 1086).

PALLI har altså slået 22 mønter med to forside- og to bagsidestempler.

På forsiden af nr. 2—3 ses en venstre hånd med to fingre bydende udstrakt stikke frem af kappen.

4—9. Forsiden til 4 og 5 har et kors på brystet. På forsiden til 8 og 9 ses en bydende højre hånd stikke frem af kappen. Det er muligt, at nr. 9 er af samme forside- og bagsidestempel som

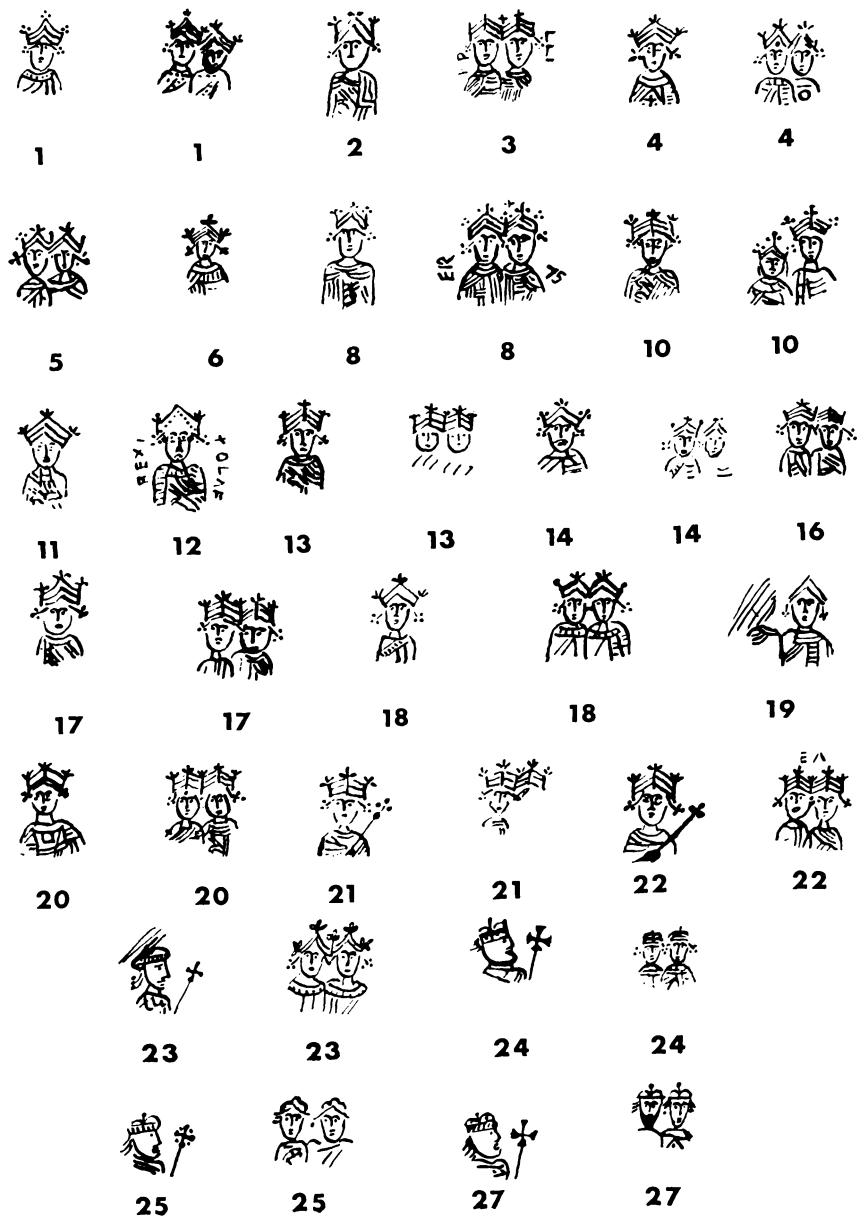

Fig. 4.

nr. 8, og at kun $\therefore$ er utydeligt. Sandsynligvis er ASTER (nr. 4—6) og ASER (nr. 7—9) samme mand, som tillige er identisk med ASTER og ASETR på den påfølgende Lundemønt fra Erik Ejegod (Hauberg nr. 1). En Lundemønt fra Harald Hen og en anden fra Knud den Hellige har formen ATSOR (Hauberg nr. 1 og 3); på Lundemønter fra Sven Estridsen staves navnet ATSER (Hbg. 31), ATSOR (Hbg. 28, 31, 32, 32a), ATSVR (Hbg. 31), ASER (Hbg. 6, 28), ASVR (Hbg. 30). — Også i Slagelse forekommer under Harald Hen en møntpræger ATSOR (Hbg. 5) og under Knud den Hellige ATSVR (Hbg. 9). — På den foregående type fra Oluf Hunger skrives navnet ASTAR (Hbg. 3). Med alle disse forskellige stavemåder er det vel det samme navn, som på en jydsk mønt fra kong Niels (Hbg. 11) skrives ADSER.

10—20. På forsiderne nr. 10—13 ses en venstre hånd stikke frem af kappen som i nr. 2—3. Nr. 10—12 er slået af BIRN, der sikkert er fejlskrevet for BIORN (14—16). 13 har antagelig dette navn læst bagvendt, mens 17 og 20 har forskellige stavfejl; 18 har fået kongenavnet med på bagsiden.

21—22. Kongen holder her et kløverbladsscepter i højre hånd, lagt hen over v. skulder. — EASMVN er sikkert identisk med EASTMVND på den følgende Erik Ejegods mønt og med ESTMVND på en Lundemønt fra Knud den Hellige. Under kong Niels virker i Roskilde en møntpræger ESTM (ESM, ESMO, ESMA, ASMAI); det er vel samme navn, men næppe samme mand, da mønttypen er den sidste i Niels' kongetid (Hauberg nr. 9). — Hildebrand kender kun én af navnet Estmund; han slår mønt under Edward Bekenderen i Thetford (Hildebrand B 718 og C 719—20).

23. Den første mønttype under Erik Ejegod er for bagsidens vedkommende den samme som den sidste type fra Oluf Hunger, derimod er kongens brystbillede vendt til højre, kronen er anderledes og en korsstav er anbragt som scepter foran.

24—27. De har andre kroneformer for bagsidebillederne. Nr. 25—26 har små kugler i vinklerne af korsstavene. Møntprægerne BIORN og EASTMVN forekommer (BIRN og ESTMVN) på den følgende type (med kongens modvendte brystbillede, Hbg. 2).

Resultatet af foranstående er således:

Oluf Hunger

Erik Ejegod

PALLI	nr. 1—3.	2 + 2 stempler	22 stk.		
ASTER	— 4—9.	4 + 3 —	11 —		
BIORN	— 10—20.	8 + 8 —	20 —	nr. 23—24.	2 + 2 stempler 2 stk.
EASMVN	— 21—22.	2 + 2 —	4 —	— 25—27.	$\frac{3 + 2}{5 + 4}$ — $\frac{4}{6}$ —
Ialt 22 var.		16 + 15 stempler	57 stk.*	5 var.	5 + 4 stempler 6 stk.

* 1 mønt synes ikke at være bestemt. Muligvis er der kun 3 forsidestempler fra Aster, hvis nr. 9 er af samme stempel som nr. 8.

Den lille pengesum må vel være tabt, da intet tyder på, at den skulde være forsætlig gemt bort, i begyndelsen af Erik Ejegods kongetid. Den har rimeligvis ligget i en pengepung, der sporløst er gået til grunde. Fundforholdene giver intet bidrag til datering af Mortenskirke, selv om det er meget muligt, at grundstenen til kirken er nedlagt ca. 1100.

De to mønttyper afviger i størrelse fra de tidligere: 20 mod før 15 mm, medens vægten og sølvets finhed muligvis er det samme. Også møntbillederne viser noget nyt. De to figurer på bagsiden har som nærmeste forbillede byzantinske guldmonter (besanter) fra Basilios I Makedonieren med sine to sønner Leo VI og Alexander (880—886).⁹ På de mange senere byzantinske fremstillinger med to brystbilleder holder disse dog en korsstav mellem sig.

Også den ejendommelige krone er nærmest en videreudvikling af kroneformerne på de nævnte mønter. Ren byzantinske er vedhængene (pendilia, kata-seista) på kronen, således som de forefindes på den ungerske Stephanskronen i Budapest.¹⁰ — Nogen dansk kongekrone har næppe eksisteret, før den første danske kroning (Knud VI) fejredes i Ringsted 25. juni 1170.

Byzantinske kroner med vedhæng forekommer allerede på mønter fra Magnus den Gode og Harald Hårdråde, Odense, Magnus, Hedeby, (Hbg. Tab. VII 31 og 38) og Sven Estridsen, Lund, (Hbg. 1, 2, 4, 9, 10, 22).

Med sin enestående fremstilling og større tværmål har mønten fra kong Oluf karakter af mindemønt. Og her er det meget nærliggende at tænke på den vigtige begivenhed i april 1095, da brødrene kong Knud og Benedict blev skrinlagt. Tanken er fremsat før, men afvist, fordi kong Oluf måtte antages at være imod en sådan forherligelse af sine to brødre. Ælnoths skildring af kongen er meget tendensløs: Misvæksten og hungersnøden i hele hans kongetid skulde være Guds straffedom over hans opposition mod Knuds styre. Som et af de tre undere, man satte i forbindelse med skrinlæggelsen, nævnes, at kong Oluf blev nedbrudt af sorg og døde.¹¹ Men dette skete efter mindebøgerne i Lund først 19. august. Der er i virkeligheden intet til hinder for, at en mønt, slået i kong Olufs navn, tillige kunde bære billedet af hans to skrinlagte brødre.¹²

Bror Schnittger vilde helst have beholdt hele fundet i Stockholm, men efter hans

⁹ J. Sabatier: *Monnaies byzantines II* (Paris 1862) p. 109 f. no. 14 pl. XLV. 7. Hauberg s. 136 mener derimod, at typen er påvirket af tyske mønter med Simon og Judas, og henviser til en mønt fra Speier med to kronede hoveder (Dannenberg 841). Denne er i sin fremstilling også lånt fra Byzans.

¹⁰ Percy Ernst Schramm: *Herrschaftszeichen und Staatssymbolik III* (Stuttgart 1956) Abb. 107 Tafel 83. Cf. II (1955) s. 641 fig. 20, s. 569 fig. 15, s. 563, 395, 381.

¹¹ *Vitæ sanctorum Danorum* udgivne ved M. Cl. Gertz (Kbhvn. 1908) s. 71 (Passio) og 129 (Ælnoth).

¹² M.h.t. spørgsmålet om mindemønter i almindelighed se Hermann Dannenberg: *Kannte das Mittelalter Denkmünzen?* *Zeitschrift für Numismatik* 13. bd. Berlin 1885 (1886) s. 322—8 og samme: *Mittelalterliche Denkmünzen*. Sstd. 21. bd. 1898, s. 106—117.

desværre altfor tidlige død sendte »fru Majorskan«, Rosa Norström¹³ 1926 alle mønterne med undtagelse af fire stk. fra Erik Ejegod tilbage til Dr. Karlin i Lund. Her gik de en krank skæbne imøde. Der skulde ligge 58 mønter fra Oluf Hunger og 2 fra Erik Ejegod på Kulturen i Lund, men Brita Malmer forefandt ved sit besøg i maj 1966 kun 41 mønter fra Oluf Hunger og een fra Erik Ejegod; de øvrige var efter opgivende fragmentariske.

Onsdag morgen den 14. august 1968 bemærkede en konservator ved museet, at der i en glasmontre var fjernet et lille gudebillede¹⁴ og de udstillede 40 mønter fra fundet i 1915. Tyveriet må antages at være begået i besøgstiden allerede i den første uge af august.¹⁵ Da jeg sidst i august besøgte Kulturen, foreviste antikvarien dr. Anders W. Mårtensen mig de sørgelige rester af fundet, nemlig de få stumper, som ikke havde været udstillet. En mønt var sammenlimet af flere brudstykker. Den bar på forsiden omskriften +OL.... XDAN; da den var opklæbet på pap, var bagsiden skjult, men der kan ikke være nogen tvivl om, at den hørte til ovennævnte nr. 1.

I øvrigt er der således kun tilbage de fire mønter fra Erik Ejegod, ovenstående nr. 23, 25 (2 ex.) og 26. De gengives her efter fotografi fra Kungl. Myntkabinettet. (Fig. 5).

Tabet af de originale mønter retfærdiggør denne ellers så mangefulde publication. Det havde jo været min hensigt at få alle mønterne fotograferet og underkaste dem en mere indgående undersøgelse. Meget påkrævende arbejde i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling efter dr. Jørgensens død i oktober 1916¹⁶ og Haubergs afgang 1920 standsede de gode fortsætter.

De forskellige typer fra fundet 1915 var forud kendte, om end i ret få eksemplarer. Af Oluf Hungers mønt (Hbg. 4) forefandtes således i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling to eksemplarer: +OLAF REXDI) (+BIORNI ··LVI gennemboret, 0.82 g. Thomsen 10328. Det er afbildet i Thomsens katalog pl. XI. Det er dette

¹³ Rosa Norström, 1860—1944, f. Strokirk, g. m. major N., enke 1897, 1899—1929 regnskabsførerske ved Vitterhetsakademien og bitræde ved K. Myntkabinettet. Thorde-mann i NNUM dec. 1944 s. 132 f.

¹⁴ Ragnar Blomqvist: En hedensk gudabild från Lund. Kulturens årsbok 1938 s. 48 f. — Ivar Lindqvist: Två vikingatida gudabeläten. Kulturen 1962, s. 70—78, vil vise, at billedet forestiller Thor, hvad der forekommer ret utroligt.

¹⁵ Sydsvenska Dagbladet Snällposten, torsdagen den 15 augusti 1968 s. 1 og 20.

¹⁶ Chr. Jørgensen, født 8. aug. 1851 på Frederiksborg slot, død 22. oct. 1916 i Hellerup. Dr. phil. 1888, s.å. assistent, 1899 inspektør i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Hans Ræder i DbL XII 1937 s. 213.

Fig. 5.

exemplar, som Hauberg Tab. XII har gengivet som karakteristisk for type 4 (idet han dog har tilsløret gennemboringen).

+ OLAF REX) (+ BIORHILV itu. 072 g. Thomsen 10327. R&D XVIII. II.

Begge disse to mønter er aftrykt i stanniol af Hauberg ca. 1880. Det sidstnævnte er før 1832 optaget i Ramus' og Devegges møntværk. Finheden er her anført (efter stregprøve) til 14—15 lød, vægten til 13 3/4 Esch (=0.73 g) »har dog formodentlig veiet 15—16 Esch.» (0.80—0.86 g). Mønten har været hel, da den blev tegnet til R&D og til Thomsens katalog 1876. Thomsen (Erslev) henførte — i modsætning til R&D — sine to mønter til Olaf i Skåne 1138—41.

Siden er her kun kommet et exemplar til — fra Frigaard-fundet.¹⁷

+ OLAF REX) (+ BIORN ILV 0.80 g.

Fra Kgl. Myntkabinetet i Stockholm har N. L. Rasmusson med vanlig velvilje sendt fotografier af derværende fire Lundemønter, de tre fra Oluf, den ene fra Erik Ejegod, uden angivet proveniens. (Fig. 6):

1. + OLAFRE+DAII) (+ PALLIILVNII Defect 0.76 g.

Mønten svarer ret nøje til Lundefundet nr. 1 med det nye navn PALLI uden dog at være af samme stempler.

2. + OLAF .RE) (BOIIRH 0.93 g.

Aftrykt af Hauberg til hans aftryksamling ca. 1880 med påtegning »Stockholms

¹⁷ Georg Galster: Møntfundet fra Store Frigaard. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie 1929 s. 302 nr. 52. 70 af disse sjældne mønter deponeredes i Bornholms Museum, Rønne, de 69 forsvandt ved tyveri den 18. juli 1966.

Fig. 6.

Samling (223)«. 0.92 g. Den er aftegnet af G. 1916, der har bemærket proveniensen »Inv. 814«. Den er følgelig fra Thomasarve-fundet¹⁸ og måske da tillige de to andre Olufs-mønter nr. 1 og 3 er fra samme fund, idet Hauberg formoder, at der har været to mønter af hans type 4 med i dette fund.

3. +OLA|F REXII) (E^cAEΛ²NVH 0.87 g.

Haubergs aftryksamling, læst +EASHVNII.. med påtegning »Stockholms Samling« 0.85 g. cf. Lundefundet no. 22.

4. +ERICRE+DAN) (+BORN·ILVNI 0.88 g.

Foruden disse har der i K.M. Stockholm været endnu en mønt:

+OLA|F REX) (+BIR^oLV 0.85 g.

Haubergs aftryksamling med påtegning »Stockholms Samling (224)«. Denne er sikkert identisk med det exemplar, som afbildes af Hans Hildebrand i Sveriges mynt under medeltiden s. 32 fig. 32, og som stammer fra Tomasarve-fundet 1838.

I den kgl. Mønt- og Medaillesamlings aftryksamling forefindes stanniolaftryk af 4 Lundemønter uden proveniens. Af disse er tre fra kong Oluf, en fra Erik Ejegod. Den ene (C) er af samme stempler som ovennævnte nr. 11, den anden (B)

¹⁸ Bror Emil Hildebrand: Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet, funna i Sveriges jord. Stockholm 1846. Fund nr. 52 s. LVII—LIX. Hauberg s. 178 fund nr. 167.

A. +OLAF F REXD.	+Λ PI.
B. +OLAFREDANO	+BIORNILVIN
C. +OLAF F REX	+BIRN LV
D. +ERICREXDAN	+PALLI·LVNDI

Fig. 7.

er fra Biorn, den tredje (A) er slået af API, der er kendt som møntpræger i Lund under Knud den Hellige, men her for første gang dukker op under Oluf.¹⁹ Den fjerde (D) er fra Erik Ejegod, slået af PALLI, som forekom på ovennævnte mønter nr. 1—3 fra Oluf. (Fig. 7).

Af Erik Ejegods Lundemønter af den første type (Hbg. 1) fandtes ingen i K.M. Kbh., før et exemplar dukkede op i Frigaard-fundet:

+ERIC RE+DANVM) (+EAITMVNILVI. Itu (0.80 g). Det er slået med samme stempler som Lundefundet nr. 26.

Ifølge Haubergs aftryksamling fandtes et exemplar i »Stockholms Samling (228)«:

+ERIC·DAHVMPAX) (+ASTERILVDIII 0.80 g.

Et exemplar slået med samme stempler foreligger i L. E. Bruuns Mønt- og Medaillesamling nr. 2050 (afbildet). Desuden forefindes i Haubergs aftryk uden

¹⁹ Om navnet se DgP. I sp. 50 og Runeværket sp. 631 og nedenfor s. 62.

anført proveniens et exemplar af samme forsidestempel, men med bagsideomskrift + ASETRILVDHEH. Det er dette exemplar, Hauberg har aftegnet på Tab. XII nr. 1.

Påfaldende er forsideomskriften. DANVM er en ikke ualmindelig forkortelse for DANORVM, altså på dansk Erik »Danefred«. Men kongens tilnavn var efter Sakse »Bonus«, ²⁰ efter Annales Lundenses »Egothe« (den altid gode) ²¹ Huitfeldt: »Ejegod.« Det vilde være uden sidestykke således at føje tilnavn til kongenavn på mønter, og det er vel en misforståelse af stempelskæreren for det sædvanlige rex. Men ordet PAX forekommer på mønter fra Oluf Hunger og Niels, dog på bagsiden. ²²

Nils Ludvig Rasmusson, hvem jeg iøvrigt skylder stor tak for hjælp til denne ufuldkomne artikel, har i brev af 5. dec. 1968 meddelt, at han fra et besøg i Vatikanmuseet har antegnet et exemplar af Oluf Hungers Lundemønt (Hauberg type 4). Det vilde have interesse at anføre dette som et lille minde om de danske pilgrimsrejser til Rom. Der er dog ikke publiceret nogen Oluf Hungers mønt i det store pragtværk *Esplorazioni sotto la Confessione di San Pietro in Vaticano eseguite negli anni 1940—1949 I* (1951), hvor dog p. 242 er optegnet som nr. 405 en Lundemønt fra Knud den Hellige (Hauberg type 3) og under nr. 406—408 tre »Scandinavia (Incerte)«, d.v.s. norske (eller jyske) hulpenninge. ²³ De er alle afbildede, men ret ulæselige.

TILLÆG: OLUF HUNGERS OG ERIK EJEGODS MØNTER.

I tilslutning til foranstående artikel kan det mulig have sin interesse at undersøge, hvad der ellers kendes af de to kongers mønter. Fortegnelsen gør dog ingen krav på at være fuldstændig; den bygger hovedsagelig på, hvad der foreligger i Den kgl. Mønt- og Medaillesamling i København.

I det store pragtværk, *Beskrivelse over danske Mynter og Medailler i den kongelige Samling*, som udkom 1791, forefindes ingen mønter fra Oluf Hunger og Erik Ejegod. Det vil sige, der afbildes Tab. XII 14 og 13 mønter, som tillægges disse

²⁰ Saxonis Gesta Danorum ed. J. Olrik & H. Ræder: Tomus I (Hauniae 1931) pag. 332: —«Quo evenit, ut non solum ex morum, sed etiam temporum placidissimo usu Boni cognomen acciperet.»

²¹ Annales Danici medii aevi ed. Ellen Jørgensen (Kbhvn. 1920) s. 61 og 70.

²² Om disse møntomskrifter og PAX PORTVS = Torvefred se Blomqvist, anførte værk s. 48.

²³ Norge eller Jylland. Ramus' og Devegges ufuldendte møntværk tab. XXXVII—XXXIX Numismatiska Meddelanden XXX (1965) s. 57—82.

to konger, men de hidrører fra helt andre konger og steder.²⁴ Men just året før beskrivelsen udkom, havde commissionen, som da bestyrede Det kgl. Myntcabinet, erhvervet sin første mønt fra kong Oluf. — Den gamle lærde greve Otto Thott døde 10. september 1785 og efterlod sig foruden sin enestående store bogsamling en overmåde stor samling mønter. Den meget store katalog i to bind blev omhyggeligt udarbejdet af magister phil. E. C. von Haven, hvis fortaler er dateret 14. december 1788 og 5. oct. 1789, hvorefter auktionerne skulde afholdes i marts 1789 og sidst i februar 1790.²⁵ Under Olaus cognomine Hunger er Tom. II p. 336—8 nr. 3269—98 beskrevet en del mønter, hvoraf de fleste er borgerkrigsmønter eller hulpeninge med bogstavet O. Men tre af mønterne er utvivlsomt fra kong Oluf.

1. xOLAF REX D »Effigies coronata, cataphracta, d. gladium erectum.«
+ MANNI·IR »Crux intra circulum«.

Nr. 3276, titelkobberet nr. 2, købt til KM for 1 $\frac{1}{2}$.

Den blev derefter optaget i Tillæg til Beskrivelsen (1794) s. 18 nr. 1 tab. II 1, hvor den ganske rigtigt henførtes til Roskilde. Den optoges derefter i Ramus' og Devegges ufuldendte møntværk s. 110 tab. XVIII nr. 1. Vægten opgives her til 19 $\frac{3}{4}$ Esch (= 1.04 g.). Den nævnes i Sophus Bergsøes artikel 1880²⁶ (nr. 3) og publiceredes af Hauberg tab. XII 5. Fig. 9 nr. 12.

2. ·LAF·REX·DA »Effigies coronata, d. gladium«.
+ FADVR·ISL »Crux intra circulum«.

Nr. 3293, titelkobberet nr. 3, købt af Johan Bülow for 1 $\frac{1}{2}$. Den optoges i Tillæg til Beskrivelsen s. 18 nr. 2, hvor SL fortolkedes som Slingerup, med tilføjelsen: »Denne er i Hans Excellence Herr Geheimeraad Bülows Samling.«²⁷

²⁴ Beskrivelsen af 1791 Tavle XII Oluf Hunger. Nr. 1—3, 5—6 Goslar c. 1140. Nr. 4 Worms 1150—90. Nr. 7—14 Norge 1160—1205. Erik Ejegod. Nr. 1—3 Erik Menved, Roskilde (M-B. 422, 405, 406). Nr. 4, 7—8 Erik Klipping, Roskilde (M-B. 161, 144, 168), nr. 5 og 11 Erik Lam, Roskilde. Nr. 6 Sverige, Erik Knutsson. Nr. 9 Sverige, Magnus Smek. Nr. 10 Erik Klipping, Ribe. Nr. 12—13 Sverige, Erik Knutsson. — Henriksen (Hielmstjerne), der havde udarbejdet denne beskrivelse antagelig allerede c. 1740 havde hovedsagelig sin lærdom fra Thomæ Broderi Bircherod Jac. F.: Specimen antiqvæ rei monetariæ Danorum (Hafniæ 1701) p. 62 og 66.

²⁵ Thesaurus numismatum --quæ, dum vixit, collegit illustrissimus atq. excellentissimus dominus, dn. Otto comes de Thott, in Gaunöe, Strandegaard, Lindersvold. — Om O.T. se Harald Jørgensen i DbL XXIV (1943) s. 55—9. — Elias Christian von Haven (1754—1813) numismatiker, siden præst i Bording (1794) og Odden (1798). P. Brock i Bricka, DbL VII (1893) s. 165.

²⁶ S. Bergsøe: Dänische Mittelaltermünzen des elften Jahrhunderts. Zeitschrift für Numismatik VIII (Berlin 1881) s. 285.

Denne samling bortauktioneredes anonymt 28. maj 1827. Mønten, katalog-nummer 100, købtes til KM for 30 rd. Den optoges derefter i Ramus' og Devegges møntværk s. 18 nr. 2; vægten angaves her til 18 Esch (0.84 g). Den nævnes som nr. 4 i Bergsøes artikel 1880, hvor SL udlægges Slagelse. Hauberg Tab. XII. 7. Fig. 9 nr. 14.

3. ·[OLAF·REX·] (+ ·ALFVORD Samme type.

Nr. 3294, titelkobberet nr. 4. Den fremtræder her med bagsiden ulæselig, »Inscr. detr.«. Den blev på auktionen købt af etatsråd Kölle.²⁸ Tillæg til Beskrivelsen s. 18 nr. 3, læses: »ALFVORD IR. Denne er i herr Etatsraad Kölles Samling.« — Fra Kölle overgik mønten til Timm²⁹ og beskrevs i R&D s. 18 under nr. I som ovenfor anført med vægten angivet til 13½ Esch (=0,71 g.). Der tilføjes: »Er sikkert den i Thotts Catalog under nr. 3294 anførte og paa Kobbervæggen sammesteds under n. 4 stukne Mynt, skjönt man der ikke har turdet angive Omskriften paa Rev., der dog er ganske kjendelig. Om den i Tillægget til det danske Myntværk under nr. 3 i d.K. udgivne Mynt er den samme, kan ikke siges, da Omskriften angives noget forskjellig; skjönt samme siges udgiven fra Etatsr. Kölles Samling, af hvem virkelig hin Thottske Mynt blev kjøbt.«

På Timms auktion 18de juli 1831 s. 99 nr. 95 blev mønten købt til KM for 10 rd. — Den er beskrevet som ovenfor (og i R&D), i Bergsøes artikel 1880 s. 285 nr. 2 og hos Hauberg Tab. XII 6. Fig. 9 nr. 13. Den henføres til Ringsted, hvor Alfvard (Alfvard, Alfvert) slog mønt under Knud den Hellige og Erik Ejegod.

Noget exemplar med ulæselig bagsideomskrift eller med antydning af møntstedet kendes ikke, hvordan det så end måtte forholde sig.

R&D slutter sin omtale: »Samtlige tre Mynter ere ved Probeerstenen befundne 8—9 lödige«, hvad der svarer til 0.500—0.562.

Man kunde stille sig det spørgsmål, om disse tre sjællandske mønter skulde være fundne på grevens godser i Sydsjælland: Strandegård, som han købte 1731, Lindersvold, som han fik ved giftermål 1732, begge i Fakse herred, og Gavnø, som han fik ved arv og køb 1737, i Hammer herred. Da godset ikke

²⁷ Johan Bülow, 1751—1828, R. Paulli i DbL. IV (1934) s. 407—11. H. P. Rohde: Johan Bülow paa Sanderumgaard. Odense 1961.

²⁸ Nordmanden Ole Peter Kölle (1725—1807), committeret i Rentekammeret, medlem af Medaille-commissionen fra 1780. NNA 1938 s. 53.

²⁹ Hofkleinsmed Georg Frederik Timm (1746—1839). Det for sin tid udmærkede katalog er forfattet af Thomsen, bistået af Devegge.

udgjorde noget lensgrevskab, har Otto Thott ikke haft ret til danefæ, men ingen i datiden vilde vel gå i rette med en så højt fortjent mand.

4. Foruden ovennævnte beskriver R&D andre tre mønter, som alle allerede i 1820'erne var i Thomsens samling; de er alle fra Lund:

+ OLA|F·REX Kronet, modvendt brb.

+ GARFINILVII Korsfigur.

R&D Ib Till. T. I. 18 1/4 Esch (=0.98 g.). Thomsen 10303.

Det er dette exemplar, Hauberg aftegnede pl. XII som typisk for type 1, der nærmest er en variant af Knud den Helliges sidste Lundemønt. Vægten er rettelig 0.96 g. Fig. 9 nr. 3.

5. OLAF REX) ([+SV]AVAPAXL samme type.

R&D Ia Till. T. I, som dog har læst + ·ALVA PAX I (L og V sammenbundne). 13 Esch (=0.96 g). Thomsen 10302 (pl. XI). SVAVA (SVAVA) har slået mønt i Lund under Harald Hen. Om PAX se ovfr. Også Bergsøe 1880 nr. 8 har læst Svava. R&D bemærker, at disse er »ved en lykkelig hændelse iblandt en deel udskudte Smaaemynter nyelig opdagede Stykker«. Fig. 9 nr. 5.

»Gehalten af de to foregaaende Mynter, prøvede paa Probeerstenen, er be-funden 11—12 löd.« D.v.s. 0.687—0.750.

6. Endnu en mønt fra Thomsens samling er optaget i R&D. Det er den ovenfor s. 41 omhandlede Thomsen 10327 fra BIORNILV. Fig. 9 nr. 10.

7. En variant til nr. 6, Thomsen 10328 pl. XI er også omtalt ovenfor. Fig. 9 nr. 9.

8. En variant til ovennævnte nr. 4 forekom hos Devegge I (1851)³⁰ s. 211, nr. 184, tab. III, udtaget til KM:

OLAF|REX Brb. med ·0·) (+ GARFIN·ILI 0.88 g. Fig. 9 nr. 4.

- 9 + OLAFREXDANI Kronet brb. t. h., med korsscepter.) (+ VLBIORNILVI. Korsfigur. 0.68 g (lidt beklippet). Tilbyttet 1868 fra C. F. Herbst. Bergsøe nr. 11. Hauberg pl. XII, 2. Fig. 9 nr. 8. Fra Lund-fundet 1859? se nedenfor.

10. + OLAF|? REX Kronet modvendt brb.) (GO|DI|N|V + korsfigur. 0.63 g (lille defekt). Hauberg pl. XII. 8. Fig. 9 nr. 15. Henført til Viborg, hvor Godinc slog mønt under Sven Estridsen. Tilbyttet 1877 for en Knud den Hellige mønt + 100 kr. fra en købmand i Randers.³¹ Ved denne handel medvirkede daværende proprietær Sophus Bergsøe³² til Andigård i Sønderhald herred,

³⁰ O. Devegge's Mynt- og Medaillesamling I, auktion 9. sept. 1851 med »forerindring» af Thomsen med uddrag af Devegges testamente. Om Ole Devegge (1772—1847) se NNA 1939, s. 86—101.

³¹ Hermann Peter Rohde (fader til maleren Johan R.), 1827—77. Dbl XIX (1940) s. 614.

³² Sophus Bergsøe, 1838—96, købte Andigaard for 32.000 rdl., som han solgte 1877 for 110.000 kr. Trap⁶ bd. 18 s. 901; se iøvrigt NNA 1949 s. 10 f.

Randers amt, ca. 20 km sydøst for Randers. Det kunde tyde på, at mønten er fundet der i egnen.

Efter samme år at have solgt sin gård foretog Bergsøe rejser i Sverige, Rusland, Tyskland og England, hvor han bl.a. dyrkede sine numismatiske interesser. Som udbytte af disse studier skrev han 1880 en lille artikel om »Dänische Mittelaltermünzen des elften Jahrhunderts«, som udkom året efter i Sallets Zeitschrift für Numismatik VIII, s. 281—7. Her omhandler han bl.a. de kendte mønter fra Oluf Hunger (Famelicus) s. 284 ff. Han opgør, at der til nu (17. nov. 1880) kun kendes i alt 12 »Denare« fra denne konge, nemlig 8 i København-samlingen, 2 i private samlinger, 1 i Stockholm og 1 i Berlin. Som foranstående fortegnelse viser, var der i virkeligheden 10 mønter i KM, men Bergsøe har ikke bemærket de to fra Thomsen 10327—8, som fejlagtig var henført til Olaf i Skåne 1138—41.

11. OLA|REX) (+ ðVRKIL ∴ ILV Type som nr. 4 og 8 ovfr. På brystet ∴ ∴ over kronen ∴ ∴ og over venstre skulder ∴ ∴ 0.89 g. Den beskrives af Bergsøe nr. 7 og var dengang i privat eje, nemlig, som et samtidigt stanniolaftryk i KM oplyser, hos »Boghdl. Hauberg«. ³³ Da Hauberg 1922 solgte 40 sjældne mønter af sin samling, var dette stykke derimellem. Prisen, som Hauberg forlangte, var 350 kr., hvad der lå betydeligt over de gængse priser for sjældne danske middelaldermønter. Mønten anførtes som forud solgt i auktionskataloget over Haubergs samling 1929 nr. 1261. Fig. 9 nr. 6.

Endnu to Lundemønter fra Oluf Hunger er på samme måde opført i dette auktionskatalog.

12. OLA|REX (utydelig)) (+ FADĪ-ILVNI. Som foregående. Overbrudt 0.72 g. Haubergs auktion 1929 nr. 1260, men købt 1922 for 350 kr. Faði (Faðir) har slået mønt i Lund under Sven Estridsen og Knud den Hellige. Navnet forekommer hyppigt på runestene. ³⁴ Fig. 9 nr. 2.
13. OLA|F·REX) (+ ·FARMAN IL som foregående. Gennemboret og revnet 0.80 g. Haubergs auktion 1929 nr. 1259, men købt 1922 for 350 kr. Farman ³⁵ slog også mønt i Lund under Knud den Hellige. Fig. 9 nr. 1.

Hauberg har åbenbart erhvervet disse to mønter efter 1880; det er da

³³ 1877—81 var Hauberg medejer, 1881—84 eneejer af en bog- og kunsthandel (P. Hauberg & Co.), 1885 blev han assistent ved Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, 1887 inspektør, 1898—1920 administrerende inspektør.

³⁴ Lis Jacobsen og Erik Moltke: Danmarks Runeindskrifter (Kbhvn. 1942) sp. 648.

³⁵ Farman (= købmand) er kendt som tilnavn til Harald Hårfagers søn Bjørn. Navnet forekommer på møntprægere i York i 10. århundrede og fra Lincoln under Æthelræd.

muligt, at de hidrørte fra afdøde apotheker Björkboms samling i Malmø,³⁶ som Hauberg købte 1883. Efter sin ansættelse ved KM 1 sept. 1885 har Hauberg efter eget udsagn ikke forøget sin samling.

14. Som nr. 9 afbilder Bergsøe en mønt i Berlin-samlingen:

+ OLAFRE+ DANOI) (+ ASFARÐILVH)

Nils Ludvig Rasmusson, som har set mønten i Berlin, oplyser, at den hidrører fra et stort fund i Hornikau i Vestprøjsen. Dette fund nævnes af Dannenberg³⁷ med bemærkning, at Menadier har forbeholdt sig publiceringen. Det nævnes flere gange i Menadiers *Deutsche Münzen I—IV* (Berlin 1891—8, 1922); men den bebudede afhandling om fundet kom ikke.

Den er af type som ovennævnte nr. 9, Hauberg type 2, men den er mærkelig nok henført til type 3 af Hauberg. Asfarð har slået mønt i Lund under Knud den Hellige og Sven Estridsen; men navnet forekommer i flere varianter (Asferð m.m.) på angelsaksiske og danske mønter fra Æthelred, Knud, Harald Harefod, Hardeknud og Magnus.

15. Som nr. 10 omtaler Bergsøe en mønt af samme type og forsideomskrift + HALDAN|LVH »Wo diese Münze ist, weiss man nicht; sie war früher in einer schwedischen Sammlung und ist nur durch Staniolabdrücke bekannt.« Dette stanniolastryk foreligger i KM med etiketten »Provst Hofverberg i Malmø«. Dermed må sigtes til Carl Jacob Hofverberg (1802—1883), fra 1835 sognepræst i sin fødeby Barsebæk ved Malmø, provst 1844. Han var ligesom sin fader og forgænger i embedet Johannes Hofverberg (1768—1835) interesseret i arkæologi og samler af fortidsminder.³⁸

Også denne mønt er urigtigt henført til type 3 af Hauberg. Haldan er sandsynligvis identisk med den Halðen, der slog mønt i Tumatorp under Knud den Hellige. Iøvrigt er navnet ukendt som møntpræger.

16. Sidst, nr. 12 omtaler Bergsøe en mønt fra Stockholm, som han urigtigt siger at være af samme type som foregående (»Desgleichen«). Han læser omskrifterne: OAN OLAF:RX: og A S MARIAFPAX.

Stanniolastryk fra ca. 1880 foreligger i Haubergs aftrykssamling med påtegning »Stockholms Samling (225)« og vægt 0.75 g.

³⁶ Algot Magnus Julius Björkbom (1839—81), fra 1869 indehaver af apotheket Fläkta Ören i Malmø. Alfred Levertin m.fl.: *Sveriges Apotekarhistoria II* (Stkh. 1918—23) s. 288. For fotokopi takkes Danmarks farmaceutiske Højskoles bibliotek.

³⁷ Hermann Dannenberg: *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit III* (Berlin 1898) s. 169 fund 117.

³⁸ Lunds Stifts Herdaminne från reformationen till nyaste tid utgivet av Gunnar Carlquist (Lund 1959) Ser. II 7 s. 227 f.

4—Nord. Numism. Årsskr. 1968

Hauberg har aftegnet mønten tab. XII, nr. 3: o|A + OLAFREX Kronet brb. t.h. holdende et korscepter; kronen deler omskriften.) (+ A2TARIA/FPAX Midtkors mellem 4 kløverblade. Hauberg læser AVEPAX.

Foruden sidstnævnte foreligger i Møntsamlingen fra ca. 1880 stanniolaftryk af to mønter fra Oluf Hunger. Den ene er af samme stempler som ovennævnte nr. 4 fra Garfin i Lund, den anden er slået med samme stempler som ovennævnte nr. 3 fra Alfverd. Begge tilhørte ifølge etiketten den ovenfor nævnte Provst Hofverberg i Barsebæk.

Da Hauberg i året 1900 udgav sit møntværk, kendte han ialt kun 18 mønter fra Oluf Hunger (s. 55). Det er i hovedsagen dem, der er omtalt ovenfor. Siden har den kgl. samling kun erhvervet to mønter, af hvilke den ene er fra Store Frigaard-fundet 1929 med + OLA|FREX) (+ BIORNILV (0.80 g Hbg. 4); den er nævnt ovfr. s. 41.

Den anden, + OLAREXDAH) (+ GRIMKILILIV (Hbg. 2) 1.06 g, er købt 1934 af en fabrikant i Roskilde,³⁹ der opgav at have købt den i dec. 1933 af mønthandler Clausen jun.⁴⁰ for 250 kr. Clausen oplyste, at den hidrørte fra en samling i Malmø. Fig. 9 nr. 7.

Endelig har Nils Ludvig Rasmusson henledt opmærksomheden på et par Olufs-mønter, han har set i Berlin.

+ OLA|F|REXD) (+ BIR|LV 0.76 g (=Lundefundet nr. 10)

Den hidrører fra en pengesum på 161 hele og 40 halve, overklippede mønter, frisiske og tyske, som lå i en lerpotte, der blev fundet i november 1894 ved grundgravning i Schalengasse no. 1056—8 i Prag.⁴¹

³⁹ K. Marcussen, fra 1930 Medlem af numismatisk Forening i København.

⁴⁰ Brodersøn af Axel Clausen.

Denne arbejdede i sin faders urtekramhandel i Pilestræde 66, en morsom gammeldags urtebod. Han var som »handelsfuldmægtig» blevet optaget i Møntsamlerforeningen og blev sekretær for Numismatisk Forening 1916; men snart efter startede Clausen sin egen mønthandel, hvorefter han blev nødt til at udmelde sig af Numismatisk Forening (Medlemsblad nr. 23, november 1917). Fra december 1917 udsendte han sine prislister, der blev meget hårdt medtaget af A + B (Schou og Wilcke) i Medlemsbladet III nr. 7, juni 1919. I august 1920 kom prislister nr. 35, i august og september 1929 prislister nr. 36—37.

— En brodersøn, hvis fader var indehaver af firmaet C. Øllgaard & Gylche (Vin og tobak), Lille Kirkestræde 8, gav sig derefter til at handle med mønter, hvortil han havde endnu ringere forudsætninger end farbroderen. Da han overtog bortauktioneringen af godsejer Kielers store samling af svensk-baltiske mønter 28. maj 1937, gik det ham meget galt. Samlingen var af dr. Wilcke vurderet til 58.912 kr., men indbragte på auktionen kun 15.429 kr. — Dermed ophørte denne forretning.

⁴¹ Menadier: Der Fund von Prag. Berliner Münzblätter Jan.—März 1897 sp. 2164 og 2202 nr. 60. Menadier henførte mønten til kong Olaf i Skåne (1138—41) efter Thomsen

I tilknytning til beskrivelsen af mønten fra Prag-fundet afbilder Menadier en lignende, men varierende mønt, som den kongelige Møntsamling i Berlin nylig har erhvervet, og som er fundet på Gulland:

+ OLAF|REX I) (.....|H.....+ II

Endnu en mønt fra Oluf Hunger af Haubergs type 4 har Menadier publiceret i sin afhandling om »Der Münzschatz der St. Michaeliskirche zu Fulda«. ⁴² Denne pengesum lå i to lerpotter, som i september 1897 blev gravet op i krypten. Der var over 2000 tyske mønter, hvoraf den yngste fra abbed Erl-holf af Fulda (1114—22).

+ OLAF|) (+ OLA|

Halv, overklippet

(jfr. Lundefundet nr. 18).

Erik Ejegods mønter var ukendte, til der dukkede nogle eksemplarer op i et stort møntfund i Thomasarve, Eistad sogn, Gulland 1834. ⁴³ Et af dem er af Haubergs type 2 fra Lund; og det må være et af de tre eksemplarer, som Hauberg ca. 1880 har taget stanniolastryk af i Stockholm:

1. + ERIDREXDANM) (+ BIORNILVN 0.86 g Stockh. 227.

2. + ERICRE+DAI) (+ BIRNI ILVDN Var. uden scepter 0.77 g. Stockh. 226.

3. + ERIDREXII) (+ E^oTMVHILV Do. 0.76 g. Stockh. uden nr.

4. I dette fund fremkom også en mønt fra Randers i 3 eksemplarer. Den publiceredes af Herbst i *Antiqvarisk Tidsskrift* 1843—1845 (Kbhvn. 1845) s. 39: + EIRIEKE+ . Brb. oprakt h. hånd og scepter.) (+ ^oVHA ∴ RANDROS. Due tv. flyvende ned. Fig. 10 nr. 18.

Haubergs tegning af et exemplar i KM fra Thomsen 10304 (0.64 g) afviger lidt fra Herbsts tegning: + EIRIER|E+ Fig. 10 nr. 19.

5. Desuden foreligger endnu et exemplar tilbyttet fra Stockholm 1863 0.69 g. Suna (genitiv Sunu) er angelsaksisk for nordisk Suni (afledning af sonr=søn). Suna er sandsynligvis den samme som Sunu, der slog mønt i Roskilde under Knud den Hellige.

10327—8, men tilføjede, at fundet, hvis yngste mønt ellers var fra biskop Andreas af Utrecht (1127—39), snarest tydede på, at mønten var slået for Oluf Hunger.

⁴² *Zeitschrift für Numismatik* XXII (Berlin 1900) s. 103 og 189 nr. 175. Menadier bemærker, at fundets datering viser, at det er Oluf Hunger, der er møntherren, hvad allerede Hans Hildebrand: *Sveriges mynt under medeltiden* (Stkh. 1887, aftryk ur *Sveriges medeltid I* Stkh. 1879) s. 32 fig. 420 har påvist.

⁴³ Bror Emil Hildebrand: *Anglosachsiska mynt i svenska kongl. myntkabinettet funna i Sveriges jord* (Stkh. 1846) s. LVII ff. nr. 52 Stkh. Inv. 814. Hauberg s. 178, fund nr. 167.

6. I Afstøbningssamlingen foreligger endnu en mønt af samme type og forside-omskrift, men med bs. omskrift + BALDV IIIIE.

Den har påtegning: Stockholm (229) og hidrører sikkert fra Thomasarvefundet. En møntpræger med det normanniske navn Baldwine slog mønt i Stamford under Edward Bekender (Hild. 674—6).

7. Den næste mønt fra kong Erik, som kom frem, blev erhvervet af KM 1845 ved byttehandel (B.P. 98):

»En høist sielden Mynt af Erik Ejegod Adv.

+ ERIC:REX) (+ ALFPARDIRI

Evalueret til 55 rd. — Har tilhørt Pastor J. B. Sorterup⁴⁴ og er fundet i Slangerup«. Fig. 10 nr. 16. I bytte fik den unævnte sælger »En Species af Christian d. 3. fra 1545. Rx MO·DVCATVV ∴ SLESVICE ∴ Z ∴ HOL ∴.

Af den Hjelmstjærnske Samling.«

Det er ikke nævnt i bytteprotokollen, hvem der har besiddet mønten, men det synes at have været penneføreren selv, C. F. Herbst, der senere har tilføjet bemærkningen om den tidligere besidder, der først 1848 blev præst på Fyn og døde allerede 17. februar 1849.

Det er ejendommeligt, at mønten er fundet i Slangerup, der just var Erik Ejegods fødeby.

Den er publiceret (af Herbst) i *Antiqvarisk Tidsskrift* 1843—1845 s. 39.

Ved brøndgravning ved det gamle apothek i Lund i januar 1859⁴⁵ fremkom

⁴⁴ Julius Benjamin Sorterup, 1815—49, cand. theol. 1838, DbL. XXII (1942) s. 317. Han er kendt som forfatter af den meget benyttede katalog over generalmajor C.D. v. Krebers Mønt- og medaillesamling. En håndskreven auktionskatalog over hans efterladte samling af mønter og medailler, solgt 19. og 21. april 1856, ved C. F. Herbst foreligger i L. E. Bruuns Mønt- og Medaillesamling. Den indbragte 417 rd. Specien 1545 fra Flensborg (Hede 16) er særdeles sjælden. Hielmstiernes samling blev erhvervet 1812 af Det kongelige Myntcabinet (se Eiler Nystrøm: *Den grevelige Hielmstjerne-Rosenroneske Stiftelse* (Kbh. 1925) s. 143). De mange doubletter udnyttedes i mange år efter som bytemateriale.

⁴⁵ Hauberg s. 178 fund nr. 168 (kender ikke noget til fundforholdene). Axel Ernst i NNA 1946 s. 156. Preceptor, fil. dr., prefect for Lunds Universitets Historiska Museum, Erik Cinthio, har meget venligt meddelt følgende udskrift af *Lunds Myntkabins Accessions catalog ifrån år 1857* den 27 januari 1859: »21 st. gamla danska mynt, vägande 1 ¼ lod af fint silfver, funna jemte 3 andra dylika på 11 alnars djup under en brunnsgräfnig vid nya Apotheket. På denna botten fanns lemningar af en torfmosse, med spiltor för hästar. Mynten lågo uti en näfverask, och stycken af elfenbenskammrar af gammalt sirligt arbete, rund mindre metallvikt och ett större jern funnos ock vid samma tillfälle. Mynten betalades med 4.37.«

et større antal Lund-mønter fra Erik Ejegod. Samlere som professor Naumann i Lund,⁴⁶ Herbst, Thomsen og en svensk rentier Per Magnus⁴⁷ forsynede sig — og Den kgl. Mønt- og Medaillesamling:

8. + ERI DREXDANII Kronet modvendt brb. med korsscepter.) (+ BIORNI ILVDN. To kronede modvendte brbb. 0.87 g. Tilbyttet fra Herbst 1868.
Det er dette exemplar, Hauberg har aftegnet som typisk for tab. XII. 2.
9. + ERI DREXDAN) (+ BIORNILVN 0.77 g. Tilbyttet fra Herbst 1862.
10. + EIRDIREXDA) (BIORNI ILVI II 0.82 g. Do.
11. + E RIE Kronet modvendt brb. med rigsæble og sværd.) (BI OR H Lam t.h. med korsstav og bog. 0.79 g. Hauberg type 3. Tilbyttet fra Herbst 1859.
12. R ICX) (BII ILV IN 0.91 g. Do.
13. E R x) (Ulæselig, i bogen PA x 0.92 g. Tilbyttet fra Herbst 1868.
14. E RI CI) (B IORN x. Revnet 0.64 g. Gave fra Per Magnus 1868.
15. B IOR N) (B IOR i bogen II/O. 0.98 g. Tilbyttet fra Herbst 1868.
16. B O HIC) (I OR N 0.58 g. Tilbyttet fra Herbst 1859.
17. R N) (Ulæselig. 0.16 g. Købt 1860.

Mønter fra fundet blev indløst af Historisk Museum i Lund 27. januar 1859 og samme år bortbyttedes 5 stk. »Erik Lam«-mønter fra fundet mod antike mønter. Fundet findes nu på Kulturen i Lund. Her afbildes (fig. 8) et velbevaret exemplar fra Erik Ejegod (0.69 g), tilbyttet 1859 fra Historisk Museum i Stockholm for to Olov Skötkonges mønter.⁴⁸ Der har været et betydeligt antal

Findestedet, som her betegnes som »nya Apotheket«, kaldes i Kulturens inventariebok for 1859 nr. 2585 »gamla Apothekaregårdens tomt« og af Herbst i Møntsamlingens bytteprotokol 1859 »i Nærheden af det gamle Apotek«. Dette, der har en svane som skilt, hedder nu Universitetsapotheket. Det ligger på Kyrkogatan ved hjørnet af Klostergatan. 11 svenske alen = 6,53 m, 1 ¼ svenske lod sølvvægt = 16,60 g, hvorefter mønterne gennemsnitlig har vejlet henved 0.80 g stykket.

⁴⁶ Christian Naumann (1810—88), jur. utr. kand. 1836, jur. utr. dr. i Kiel 1854, akademisekretær ved Lunds Universitet 1841—52, 1852—60 professor sstds. i stats- og procesret, 1860—87 justitieråd. Svenska män och kvinnor 5 (1849) s. 410.

⁴⁷ Per Magnus, født i Stockholm, købmand, siden rentier i Berlin, samler og mæcen, død i Swinemünde 1872, kun noget over 40 år gammel (oplyst af N. L. Rasmusson).

⁴⁸ SHM 2585 (år 1859): »Genom byte med Lunds universitets museum. Ett danskt silfvermynt prägadt sannolikt under kon. Erik Eiegods regering. Funnet vid gräfnings djupt ned i jorden på gamla Apothekaregårdens tomt i Lund, jemte flera liknande mynt. I utbyte lemnades 2 Olof Skötkonungs mynt. Dagb. d. 2 Maj § 161.» For fotografierne takkes hjerteligt fil. kand. Gunnar Alsmark, Kulturen. Iøvrigt ifølge brev af 5. december 1968 fra Nils Ludvig Rasmusson.

Fig. 8.

af denne mønt i fundet, og i mange offentlige og private samlinger forelå og foreligger eksemplarer. Således allerede i den anonyme auktionskatalog, Stockholm 11. december 1861 over justitsråd Naumanns samling.⁴⁹ Samtidig med Den kgl. Mønt- og Medaillesamling erhvervede Bille-Brahes samling på Hvedholm 6 stk., som siden (1922) indgik i L. E. Bruuns Mønt- og Medaillesamling.⁵⁰ Også de 16 eksemplarer i Haubergs private samling stammer sandsynligvis fra fundet 1859.⁵¹

I juli 1867 var en tjenestekarl i arbejde med at bryde sten i en kæmpehøj, kaldet »Flægedysse» i Allerslev, Voldborg herred, Sjælland. Han stødte derunder på en lerpotte, der indeholdt 502 hele og 22 halve (overklippede) mønter, de yngste fra Erik Emun. Blandt de ældre mønter var 4 Lundemønter af Haubergs type 3 fra Erik Ejegod og 118 hele og 8 halve Roskildemønter af Haubergs type 5.

Hbg. 3.

Lund

3. E| |IR Kronet brb. med rigsæble (eller korssepter) og sværd. || A|E|L
Guds lam med korsstav og bog t.h., i bogen oo/o. 2 ex. 0.77—0.90 g. Slet udpræget.
4. Lignende, men af spor af omskriften (..o..) på bs. at dømme har her

⁴⁹ Förteckning öfver en Samling Svenska, Norska och Danska Mynt hufvudsakligen från Medeltiden -----, som försäljas på Stockholms Bok-auktionskammare Onsdagen den Ellofte (11) December och följande dagar 1861. Ifølge påtegning på KM's exemplar har denne anonyme samling tilhørt »Justitsr. C. Naumann» og katalogen skal være forfattet af Herbst. Erik Ejegods mønter er opført under Erik Lam nr. 866—876. — 4 af mønterne har Herbst læst således:

866. ERIC) (BIRNI	867. ERIC +) (BIRNILVNN
868. ERI CI) (B..NI	869. ERI) (BIORN

⁵⁰ Håndskrevet Catalog over Lehnsgreve Bille Brahe's Samling af danske og norske Mønter, Samlingen, der betragtedes som en reserve for den kongelige samling, bestyredes af Herbst (senere af Hauberg). Den købtes i sin helhed af L. E. Bruun 1922 for 140.000 kr. — L. E. Bruuns Mønt- og Medaillesamling (Kbh. 1928) s. VI og s. 80 f. nr. 2051—68.

⁵¹ Museumsinspektør P. Haubergs Samling af danske og norske Mønter. Auktion 17. juni og 4. november 1929 nr. 1263—78.

vistnok stået BIORN, det eneste kendte navn på mønter af denne type. I bogen står dels intet, dels I/I. 2 varierende ex. 0.82—0.87 g.

Hbg. 5.

Roskilde

5. ERIC|REX Kronet brb. med sværd i h. hånd. || + ANVT:IRO Tvelinjet kors med lille kors på midten. 9²/₂ ex., 1²/₂ indlagt: 1.05 g, (0.36—0.48 g).
6. Lignende, men forskelligheder i krone og draperi. På bs. † i st. f. :
6¹/₂ ex., 2 indlagt: 0.92—0.97 g.
7. Lignende. 6 ex., 2 indlagt: 0.78—0.80 g.
8. Lignende, men bs. uden det lille kors. 2 ex. 0.54—0.65 g.
9. Som 5. || + ER N 2 ex. 0.66—0.69 g.
10. Lignende. || + FODII AO 2 ex. 0.70—0.75 g.
11. E|R|IC|REX || + HAGRIM: || 1 ex. 0.77 g. H er noget utydeligt. Hauberg gengiver urigtigt navnet som ARGRIM.
12. ERIC|REX || + ∞VAVI:IRO 2 ex., 1 indlagt: 0.91 g.
13. Samme stempel. || + ∞VAVI:IROS 2 ex., 1 indlagt: 0.88 g.
14. RE|X|ERIC || + vVAVI:IRO 2 ex., 1 indlagt: 0.98 g.
15. RIC || + ∞ AI:IER 7 ex., 2 indlagt: 0.79—0.92 g.
16. Ulæselig. Sværdet på h. skulder. || + ∞VAVI 3 ex., 1 indlagt: 0.53 g.
17. Lignende. 1 ex. 0.80 g.
18. Lignende.
19. Ulæselig. Sværdet i v.h. over h. skulder. || Ulæselig. 1 ex. 0.60 g.
20. Ulæselig. Sværdet i h.h. over v. skulder. || Ulæselig. 2 ex. 0.65—0.65 g.
21. Ulæselig. Sværdet skuldret over v. skulder. || Ulæselig. 9 ex., 3 indlagt: 0.68—0.70—0.83 g.

Af denne type (Hbg. 5), nr. 5—21 var der ialt i fundet 118 hele og 8 halve (overklippede); men heraf var 62⁸/₂ så slet udprægede, at de henlagdes til omsmeltning.

Da Hauberg efter birkedommer F. C. Bechs død gennemgik hans efterladte møntsamling og skulde udarbejde auktionskatalog, forefandt han 14 middelalderlige mønter med oplysninger om deres findesteder. De blev før auktionen udtaget til MK mod en danefægodtgørelse på 145 kr. og i katalogen mærkede ved, at nummeret var sat i parentes. Den gamle dommer havde pligtskyldigst indkrævet danefæ, men ikke overkommet at fremsende det til KM. Blandt de således betegnede mønter var en mønt fra Erik Ejegod, Roskilde (nr. 594), som Hauberg allerede ca. 1880 havde taget stanniolaftryk af og tegnede pl. XII nr. 4:

+ERIC:REX Brb. t.v.) (+ ∞VAVI:IRO Korsfigur 0.60 g. Fig. 10 nr. 11.

Den skal være fundet 1877 i Roskilde (F.P. 1056,2).

Svavi er kendt fra mønter fra Svend Estridsen, Knud den Hellige, Oluf Hunger og Niels. Se iøvrigt ovenfor SVAVA under Oluf Hunger nr. 5.⁵²

1906 indkom til KM fra en bogholder P. Petersen i Stege en mønt af tildels ny, endnu ikke publiceret type. Forsiden er af samme stempel som Haubergs type 6 fra Ringsted. Bagsiden:

+ALVARD: IR·L: Kors 0.76 g. Fig. 10 nr. 17.

Mønten er sikkert slået af samme møntpræger som Hbg. 6. Den var fundet ved arbejde i en have i Kjeldby på Møn, hvor til forskellige tider også andre senere mønter blev fremdraget. De erhvervedes af lærer J. Jørgensen, Kjeldby skole.

Den 24. juli 1928 var gårdejer H. P. Riis i arbejde med at planere gårdspladsen på Store Frigård, Østermarie sogn, Bornholm. Han stødte derunder på en sølvskat, hvori der forefandtes 1085 mønter m.m.⁵³ De yngste er fra kong Niels, og skatten er vel gemt ca. 1110; deri var en enkelt mønt fra Oluf Hunger (se s. 41 ovenfor) og følgende fra Erik Ejegod:

Lund

*53. +ERICRE+DANVM Kronet Brb. t.h.m. Korsstav.

R+EAITMVN^{.....}ILVI To Brbb. Hbg. 1. Itu (0.80 g.)

Her fremkommer et nyt Møntmesternavn (Eastmun) af denne sjældne Type, som hidtil manglede i Møntsamlingen.

*54. +ERIDREXII Kronet Brb. — R+EASTMVH^{.....}ILV To Brbb. * foroven. Hbg. 2 var. 0.85 g.

*55. ERI ... Brb. med Korsstav og Sværd. — R^{.....}B I ... H Guds Lam t.h. med Korsstav og Bibel. Hbg. 3. Defekt. Som Thomsen 10322. Navnet er Biorn.

56. Som forrige, men Scepter, der foroven ender som ∴ i St. f. Korsstav paa Fs. Defekt.

Aalborg

*57. +EIRIC^{.....} REX Kongen siddende. R+EDGER^{.....}LEBVR Kors lagt paa en Dug. 0.72 g.

⁵² Fortegnelse over Konferensraad C. F. Bech's efterladte Møntsamling. 1ste Afdeling. Auktion 25. april 1906. Birkedommer i Antvorskov Birk, Frederik Chr. Bech (1817—1905), se DbL II 1933 s. 271 og NFM III nr. 7 juni 1919 s. 89 f.

⁵³ Se note 17.

Det er ikke tydeligt, om Kongen har noget i Hænderne. Aalborg-Mønter er ikke hidtil kendte fra Kong Erik; Mønten er af samme Arbejde som Knud den Helliges Aalborg-Mønt (Hbg. 13). Edger er ikke hidtil kendt.

Ved de af Nationalmuseet ved Olaf Olsen fra november 1953 til februar 1954 foretagne udgravninger og undersøgelser af Sankt Jørgensbjerg Kirke ved Roskilde fandtes blandt 107 spredt liggende mønter et halvt overklippet exemplar af samme type, men slået af en anden møntpræger.⁵⁴

+ ERIC ---) (+TOT I:R 0.42 gr. Fig. 10 nr. 12.

Ved de af Nationalmuseet (ved museuminspektør Olaf Olsen) i september—oktober 1956 foretagne udgravninger i Kirke Værløse kirke fandtes foruden en mængde senere mønter også en Roskildemønt fra Erik Ejegod (Hauberg type 5):
 VAVI IROS 0.78 g.

Med denne oversigt over, hvad der foreligger af mønter eller oplysninger om mønter fra Oluf Hunger og Erik Ejegod i Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, må vi slutte her. Materialet vil formentlig kunne øges noget ved at efterspore, hvad der yderligere måtte foreligge i offentlige og private samlinger, men dertil har forfatteren desværre ikke haft tid og lejlighed. Medens Oluf Hungers mønter stadig hører til de store sjældenheder, er Erik Ejegods mønter takket være de her nævnte fund ikke slet så »rare«.

MØNTPRÆGERNE

under Oluf Hunger og Erik Ejegod.

Foruden til de numismatiske værker af Hildebrand og Hauberg henvises her til Björkman: *Nordische Personennamen in England in alt- und frühmittelalter-englischer Zeit* (Halle 1910), DgP=Danmarks gamle Personnavne udgivet af Gunnar Knudsen og Marius Kristensen I (Kbh. 1936—40), Jacobsen-Moltke=Danmarks Runeindskrifter. Text (Kbhvn. 1942) og Fellows J.=Gilian Fellows Jensen: *Scandinavian Personal Names in Lincolnshire and Yorkshire* (Kbh. 1968), der desværre ikke har benyttet møntmaterialet.

⁵⁴ F.P. 2374. Olaf Olsen: *Udgravningerne i Sct. Jørgensbjerg Kirke. Fra Københavns Amt 1953. NNA 1954 s. 136. Aarb. f. n. O. 1960 s. 55 nr. 3. På Roskildemønter fra kong Niels forekommer navnet Toti.*

Fig. 9. Oluf Hungers mønt.

*Oluf Hunger**Lund. Hbg. 1*

1. FARMAN	Hbg. auktion nr. 1259. S. 48 nr. 13.
2. FAÐI	Hbg. auktion nr. 1260. S. 48 nr. 12.
3. GARFIN	Thomsen 10303. S. 47 nr. 4.
4. GARFIN	Devegge 184. S. 47 nr. 8.
5. ØVAVA	Thomsen 10302. S. 47 nr. 5.
6. ØVRKIL	Bergsøe nr. 7 = Hbg. auktion nr. 1261. S. 48 nr. 11.
Hbg. 2.	
7. GRIMKIL	(Købt 1934) S. 50.
8. VLBIORN	Bergsøe nr. 11. S. 47 nr. 9.
Hbg. 4.	
9. BIORN	Thomsen 10328. S. 40 og 47.7.
10. BIORN	Thomsen 10327. S. 40 og 47.6.
11. BIORN	Store Frigaard-fund nr. 52 S. 41.

Roskilde. Hbg. 5.

12. MANNI	Thott nr. 3276. S. 45 nr. 1.

Ringsted. Hbg. 6.

13. ALFVORD	Thott nr. 3294. S. 46.3.

Slagelse. Hbg. 7.

14. FAÐVR	Thott nr. 3293. S. 45 nr. 2.

Viborg Hbg. 8.

15. GODINC	(B.P. 1877) S. 47.10.

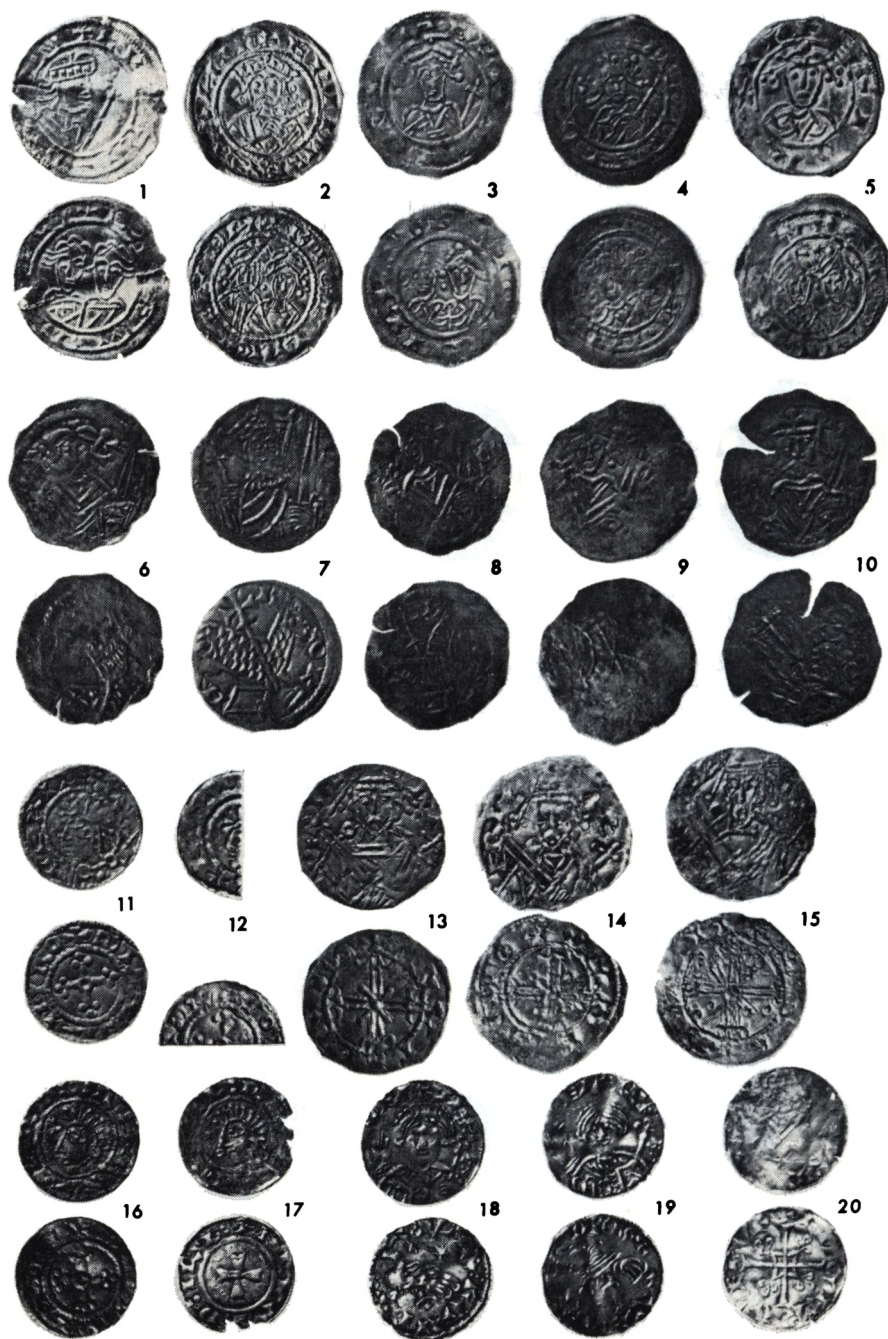

Fig. 10. Erik Ejegods mønt.

*Erik Ejegod**Lund.* Hbg. 1.

1. EAITMVN	Store Frigaard-fund nr. 53. S. 56.
Hbg. 2.	
2. BIORN	0.87 g. Tilbyttet 1868 (Lund-fundet 1859?). S. 53 nr. 8.
3. BIORN	0.77 g. Tilbyttet 1862 (Lund-fundet 1859?). — — 9.
4. BIORN	0.82 g. Tilbyttet 1868 (Lund-fundet 1859?). — — 10.
5. EASTMVN	0.85 g. Store Frigaard-fund nr. 54. S. 56.
Hbg. 3.	
6. BIORN	0.92 g. Tilbyttet 1868 (Lund-fundet 1859?). S. 53 nr. 13.
7. —	0.79 g. Tilbyttet 1859 (Lund-fundet 1859). — — 11.
8. —	0.60 g. Tilbyttet 1868 (Lund-fundet 1859?). — — 15.
9. —	0.76 g. Købt 1860 (Lund-fundet 1859?). — — 17.
10. —	0.58 g. Tilbyttet 1859 (Lund-fundet 1859). — — 16.

Roskilde Hbg. 4.

11. S VAVFI	Roskilde-fund 1877. S. 55.
12. TOT	Sankt Jørgensbjerg kirke-fund 1953
Hbg. 5.	
13. ANVT	Allerslev-fund 1867. S. 55 nr. 5.
14. S VAVI	Allerslev-fund nr. 12.
15. HAGRIM	Allerslev-fund nr. 11.

Ringsted Hbg. 6.

16. ALFPARD	Slangerup-fund. S. 52 nr. 7.
17. ALVARD	Kjeldby-fund. S. 56.

Randers Hbg. 7.

18. SVNA	Antiq. Tidsskrift 1843—5 s. 39. Tilbyttet 1863. S. 51 nr. 5.
19. SVNA	Thomsen 10304. S. 51.

Aalborg Hbg. 0.

20. EDGER	Store Frigaard-fund nr. 57. S. 57.

ALFVARD; ALFVART; ALFVORD Knud den Hellige, Oluf Hunger, Erik Ejegod, Ringsted.

Det tilsvarende ÆLFWWARD og varianter forekommer hyppigt fra mange angelsaksiske møntsteder fra Æthelræd til Edward Bekender. DgP sp. 29. Jacobsen-Moltke sp. 630 (Alwarþr). Fellows J. s. 9 (Alfvarðr).

S. 46 nr. 3, s. 52 nr. 7.

ANVT Erik Ejegod. Roskilde. Navnet forekommer kun her og er mulig skrevet fejl for Anund, der dog ikke forekommer på mønter. Jfr. Björkman s. 5 f. DgP sp. 49 og Fellows J. s. 11 (Anundr).

S. 55 nr. 5.

API Oluf Hunger, Erik Ejegod, Lund. DgP sp. 50. Jacobsen-Moltke sp. 631. Fellows J. s. 11.

S. 43 nr. A.

ARGRIM Erik Ejegod. Roskilde, men er her en fejllæsning af Hauberg for HAGRIM. I formen ARNGRIM på mønter fra Hardeknud, Sven Estridsen og Knud d. H. Viborg. Hardeknud tillige Ørbæk. Björkman s. 7. DgP sp. 59. Fellows J. s. 13 (Arngrimr).

S. 55 nr. 11.

ASFARÐ Sven Estridsen, Oluf Hunger. Lund. Fellows J. s. 35 (Ásvarðr). Varianter ASFERÐ, Knud d. St., Hardeknud, Knud d. H. ASFORÐ Magnus, Sven Estridsen, Lund. Almindelig på angelsaksiske mønter. Björkman s. 10—13.

S. 49 nr. 14.

ASTAR, ASTER, ASETR Oluf Hunger, Erik Ejegod. Lund.

Det er sandsynligvis skrivefejl for Atser, der forekommer i mange varianter. Asvr Magnus, Lund, Aser, Atser, Atsor, Atsur Sven Estridsen, Lund. Atsor Harald Hen og Knud d.H., Lund og Slagelse. Adser Niels, Viborg. DgP. sp. 84—90. Björkman s. 22. Jacobsen-Moltke s. 635 (Azur). Fellows J. s. 36 f. (Atsurr).

S. 35, 38 nr. 4—9, s. 43—4, s. 49—50 nr. 16.

BALDVINE Erik Ejegod, Randers. Nævnes på en mønt fra Edward Bek., Stamford. Ellers ukendt.

S. 52 nr. 6.

BIORN varianter BIRN, BORN, angliceret BEORN. Knud d. St. — Niels, Lund. York. Björkman s. 26. DgP s. 124—8, Jacobsen-Moltke sp. 636. Fellows J. s. 54 f. S. 36, 38 nr. 10—20, 23—24, s. 40—1 fig. og nr. 2, s. 42 nr. 4, s. 43 B—C, s. 47 nr. 6—7, s. 50, s. 51 nr. 1—2, s. 53 nr. 8—17, s. 56 nr. 55—6.

EASMVN Oluf, Lund. ESTMVN Erik Ejegod, Lund. EASTMVN, EASTMVND, ESTMVND Knud d. H. Lund. — Jfr. de forkortede former ESM, ESMA, ESMO, EST, ESTM, ESTMV. Niels, Roskilde. — ESTMVND Edward Bek., Thetford. Hild. 718—720. DgP 277. Jacobsen-Moltke og Fellows J. mangler. S. 36, 38 nr. 21—22, 25—27, s. 42 nr. 3, s. 43, s. 51 nr. 3, s. 56 nr. 53—4.

EDGER Erik Ejegod, Ålborg. Jfr. Edgar Knud d. St., London, Eadgar Æthelræd og Knud, London. Æthelræd. Thetford. S. 57 nr. 57.

FARMAN Oluf, Lund. Knud d. H., Lund. — Anlaf Sihtricsson (Olav Quaran 941—3, 949—52). York. Æthelræd. York — Lincoln (Fareman). Sigtryg Silkeskæg, Dublin (Færemin). Björkman s. 39. Fellows J. s. 79 f. — Harald Hårfagers søn Bjørn fik tilnavn Farman (= købmand). S. 48 nr. 13.

FADĪ Oluf, Lund. Også i Lund fra Sven Estridsen og Knud d. H. med varianter Fadi, Fati. Jfr. Fellows J. s. 78 (Faddi). Navnet er vel snarest en afledning af Faðir. S. 48 nr. 12.

FADVR Oluf, Slagelse. — Genitiv af Faðir Sven Estridsen, Lund, jfr. Fadr. Hardeknud, Roskilde. Björkman s. 38. DgP sp. 290. Jacobsen-Moltke sp. 648. Fellows J. s. 79. S. 45 nr. 2.

GARFIN Oluf, Lund. Også Magnus, Knud d. H., Lund. Æthelræd, Lincoln. Hardeknud, Lund (Garfine). Björkman s. 47 DgP sp. 377 f. Jacobsen-Moltke og Fellows J. mangler. S. 47 nr. 4 og 8.

GODINC Oluf, Viborg. Også Sven Estridsen, Viborg. Æthelræd, Oxford. Knud d. St., London. Jfr. Goding, Æthelræd, Lincoln og Godine Harald Harefod, York. Jacobsen-Moltke og Fellows J. mangler. S. 47 nr. 10.

GRIMKIL Oluf, Lund. Også Sven Estridsen, Lund (også med varianter: Grinkel, Grinkl), jfr. Grincil Knud d.H., Lund. Jfr. Grimcetel, Grimcytel Knud d. St. Lincoln. Björkman s. 52 f. DgP sp. 397. Jacobsen-Moltke sp. 656. Fellows J. s. 107 f. (Grimketill).

S. 50.

HALDAN Oluf, Lund. Jfr. HALDEN Knud d. H. Thumatorp.

Synes ellers ikke kendt som navn på møntprægere. Björkman s. 61 f.

Fellows J. s. 126—9 (Haldan, men hyppigt bortfald af f mellem to consonanter).

S. 49 nr. 15.

HAVEGRIM Erik Ejegod og Niels, Roskilde. Navnet synes ellers ikke at være kendt på mønter. Björkman s. 60. Fellows J. s. LXXXVIII (Huegrim < Hafgrimr).

S. 55 nr. 11.

MANNI (angliseret el. genitiv MANNA, varianter MANI, angliseret eller gen. MANA, MAN) Oluf, Roskilde. Iøvrigt fra Lund. Magnus — Knud d. H., Roskilde og Slagelse fra Knud d. H. Fra forskellige møntsteder fra Æthelræd — Edward Bekender. Björkman s. 95. DgP sp. 896—7. Jacobsen-Moltke sp. 685. Fellows J. s. 194—5.

S. 45 nr. 1.

PALLI Oluf og Erik Ejegod, Lund. Synes ellers ikke at forekomme i 11. årh., jfr. dog Pallig jarl, død 1002. Björkman s. 108, DgP sp. 1070—6.

S. 35, 38 nr. 1—3, s. 41 nr. 1, s. 43 nr. D.

SVNA Erik Ejegod, Randers (angliseret eller genitiv af Suni, afledning af sonr = søn). Jfr. SVNIV Knud d. H., Roskilde (angelsaksisk = søn). DgP sp. 1303—8. Jacobsen-Moltke sp. 119. Fellows J. s. 271 (Súni).

S. 51 nr. 4—5.

SVAVA Oluf, Lund (genitiv af) SVAVI Erik Ejegod og Niels, Roskilde. Jfr. Svafa Sven Estridsen og Harald Hen, Lund. Knud d. St. — Edward Bek., Lincoln. Björkman s. 134 DgP 1314 f. Fellows J. s. 273 (Sváfi fra folkenavnet Svaber?). S. 47 nr. 5, s. 55 nr. 12—14, 16, s. 57.

TOTI Erik Ejegod og Niels, Roskilde. Björkman s. 145. DgP sp. 1472 f. Fellows J. s. 291 f.

S. 57.

ÐVRKIL Oluf, Knud d. H. og Sven Estridsen, Lund. Fra Sven Estridsen tillige Thumatorp og Slagelse. Knud d. St. og Hardeknud ÐVRCIL. Knud d. St. ÐORCETL. Hardeknud ÐORCEL, ÐORCETEL, ÐORCETL, ÐORCIL. Magnus ÐORCETL, Sven E. ÐORKIL. Harald Hen ÐORKEL. Forskellige møntsteder i forskellige varianter fra Æthelræd — Edward Bekender. Björkman s. 151 f. DgP sp. 1388 f. Jacobsen-Moltke sp. 728. Fellows J. s. 309—11 (ÐORKETILL). S. 48 nr. 11.

VLBIORN Oluf. Lund. Björkman s. 166 f. DgP sp. 1526. Fellows J. s. 324 f. (Ulfbjörn). S. 47 nr. 9.

Det er sandsynligt, at en stor del af disse møntprægere med danskangelsaksiske navne stammer fra Danelagen (York og Lincoln). Efter 1066 og de to mislykkede danske befrielsestogter 1069 og 1074 er de som mange andre angelsaksere flygtet til Danmark som deres andet fædreland. — I den sammenhæng må nævnes munk- en og guldsmeden Anketil, hvis syv års ophold i Danmark, hvortil han var kaldet for at forestå noget guldsmedearbejde (Knuds og Benedikts helgenskrin?) meget vel kan have strakt sig fra 1095—1103. Han blev tillige sat i spidsen for det danske møntvæsen som »monetæ custos et summus trapezita«. ⁵⁵ Hvis dette er rigtigt, er det nærliggende at tænke sig, at forandringen i møntpræget i kong Olufs sidste tid kan skyldes Anketil af St. Albans. Hans navn er dansk Arnketil.

Bilag 1. *Afskrift brev af 14/7—1916*

Kære Hr. Inspektør Hauberg:

I Gaar Morges ankom jeg efter en god Rejse til Stockholm, hvor jeg har indkvarteret mig i et Pensionat, Fru Lagerstedt, Nybrogatan 62 (St.). Jeg besøgte straks Møntsamlingen, hvor jeg blev yderst elskværdigt modtaget af Dir. Sahlin⁵⁶ og Bror Schnittger. I Løbet af Dagen i Gaar og i Dag har jeg gennemgaaet Fundet af Olaf Hungers Mønter med omstaaende Resultat. Fundet bestod af 64 Mønter,

⁵⁵ Notes on The Danish Mint-Masters in the Middle Ages before 1377 — Centennial Publication of the American Numismatic Society, New York, 1958, s. 212—216.

⁵⁶ Carl Bernhard Salin, 1861—1931, fil. dr. 1890, riksantikvarie 1913—23. Svenska män och kvinnor 4 (1948) s. 476.

5 - Nord. Numism. Årsskr. 1968

gennemgaaende ret daarligt bevarede (de var brændt sammen i en Klump og Arbejderne knækkede den itu) og nogle helt pulveriserede Stumper, som Karlin kalder Fragmenter af 2 Mønter; det kan man dog ikke afgøre. Fundet foraarsagede en Strid mellem Kgl. Myntkabinett og Karlin, der ikke straks vilde afgive dem; det foraarsagede ogsaa en Strid i det stedlige Blad mellem Karlin og nogle andre, der mente, at den Pris, Karlin havde erhvervet Fundet for (13.90 Kr.), var skammelig ringe. — Fundet opbevares nu meget sirligt i en dertil lavet flad Æske. De laa dog uden egentlig Orden, omtrent i den Rækkefølge, jeg her har taget dem; den bør naturligvis forbedres. Af Olaf Hungers Mønter var der — som allerede Karlin har bemærket — 15 Adv. og 15 Rev. (Stempler). Af de fire Mønt- (mestre) Aster, Easmun, Palle og Biorn er vel brugt skiftende Stempler, men ingen har benyttet en andens Stempel. Med det største Antal Mønter — 19 Ex. — er Nr. 1 repræsenteret; dog var alle saa slidte, at Rev. ikke lod sig læse, heldigvis viste Nr. 7 samme Rev. med det nye Navn Palli. Adv. Nr. 7 har — som flere af Bjørns Mønter — Brystb. med venstre Haand i en Stilling, der sagtens skal symbolisere en Person, der giver en Befaling — for det kan jo ikke være en velsignende Haand. Den samme Adv. er brugt til Nr. 22, der sikkert skyldes samme Mand. — Nr. 2 fra Easmun er ejendommelig ved, at Adv.'s Brb. bærer Scepter, det samme er Tilfældet med Nr. 19, der sikkert ogsaa skyldes Easmun — Nr. 3 fra Aster (Atser=Asser) har paa Adv. et lille Kors paa Brystet. Samme Adv. har Aster benyttet Nr. 15, og Rev. fra Nr. 3 har han benyttet til Nr. 16. — Nr. 17 har samme Adv. som Nr. 16, men paa den forskellige Rev. staar her Aser. Denne Rev. (Nr. 17) genfindes Nr. 5; en Stempelvariant til dennes (Nr. 5) Adv. er mulig Nr. 14. Adv. Nr. 5 (og Nr. 14) er ejendommelig ved, at Brystbilledet holder en Bog i en fremstrakt højre Haand. — Rev. Nr. 6 Birn — (Björn) — er benyttet til Nr. 10 og Nr. 8, der alle har Adversfremstillinger med fremstrakt venstre Haand. (Nr. 8 har endv. uregelmæssig Omskriftsbegyndelse.) Det samme Motiv genfindes Nr. 13, der har delvis ulæselig Reversomskrift, men som sagtens skyldes Birn. Adv. fra Nr. 9 (Rev. Biorn=Birn?) er benyttet Nr. 18. Rev. fra Nr. 18 er benyttet Nr. 12. Adv. Nr. 12 er benyttet til Nr. 11. — Rev. Nr. 4 er ejendommelig ved, at Kongens Navn (ved Gravørfejl?) staar ved Siden af Biorns Navn. — Adv. Nr. 21, ejendommelig ved at Brb. bærer en lille Halsdug, er benyttet af Nr. 20, hvis Rev. er mærkelig ved, at det ene Brb. har fremstrakt venstre Haand. Hvis jeg altsaa skulde renskrive denne Kladde, hvad jeg nødig gør af Hensyn til Aftegningerne, vilde jeg opstille følgende Række:

[se ovenfor s. 35—6]

Før jeg gav mig i lag med det, spurgte jeg Dr. Schnittger, om han ikke agtede at udgive dette Fund, men han sagde nej, i alt Fald havde han ikke i nogen nær Fremtid Tid at beskæftige sig dermed. — Det lader sig næppe gøre at tage Aftryk af alle Varianterne, dertil er Mønterne for skrøbelige; men Dr. Schnittger vilde lade Konservatoren forsøge med de bedst bevarede. Det kan næppe lønne sig at veje dem, kun maaske et Par Stykker kan give antagelig Vægt.

Med mange Hilsener til Dr. Jørgensen og Stoltze.⁵⁷
Deres hengivne
Georg Galster

Bilag 2. Dnr. 298/1917

Inv.

*Undersökningar vid grundgrävningar i Lund 1915—1916.
Västra Mårtensgatan nr 192—4. Kvarteret S:t Mårten.*

Redan i berättelsen öfver gräfningarna år 1912 kunde jag på grund af en i samband med en ledningsgräfning på den Winellska gården gjord undersökning konstatera, att här fanns grunden till en kyrka och att denna kyrka måste vara S:t Mårten. Skälen härför har jag redan i nämnda berättelse angifvit. Såsom där nämnes passar också den på Wedels karts-kiss af 1588 angifna platsen för S:t Mårten mycket väl.

De lösa fynd som stått i relation till kyrkan voro icke många, men synnerligen viktiga. Främst märkas resterna af ett gropmaljerat relikskrin, fransk tillverkning från tiden omkring 1100, som påträffades strax norr om skeppet samt ett stort myntfynd 64 konstaterbara silfvermynt från Olof Hunger och Erik Ejegods tid. De 58 st. Olof Hungermynten äro alla af samma typ med konungens krönte bild på adversen samt tränne bilder på reversen, men visa icke mindre än 15 varianter. Den allmännast förekommande adversen återfinns på 19 och reversen på 21 mynt; den därefter allmännaste adversen förekommer 7 gånger, reversen 9 gånger osv. De i detta fynd sällsyntaste endast en gång förekommande varianterna kunna konstateras tvenne gånger bland adverserna och sex gånger bland reverserna. Märkligt är att det i fyndet finnes lika många varierande adverser som reverser, utan att dessa därför täcka hvarandra dvs. mot samma advers svara ofta olika revers och tvärt om.

⁵⁷ Frantz Stoltze, 1877—1958, 1900 ansat ved Nationalmuseet, 1906—31 betjent ved Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, derefter til 1945 ved Nationalmuseets I. afdeling.

Äfven de sex Erik Ejegodsmynten visa endast en mynttyp men fyra varianter, af hvilka den ena förekommer trenne de öfriga hvardera en gång. Olof Hungermynten äro präglade af Björn och Anund. Erik Ejegodsmynten av Björn och Aster. Detta myntfynd, som påträffades vid ett tillfälle, då hvarken jag eller någon av amanuenserna befunno sig på gräfningsplatsen, kom att af arbetarna genast underkastas en så omild behandling, att de sig i starkt upplösningstillstånd befintliga mynten, när jag efter mycket parlamentärerande med de rusiga arbetarna ändtligen fick dem i mina händer voro starkt skadade och delvis söndersmulade. Det har därför kostat oss mycket arbete att konservera och vetenskapligt rädda detta märkliga fynd, som var af så mycket större betydelse, som det på grund af fyndplatsen alldeles intill absidens yttergrund, tydligt angaf, att det blivt nerlagt eller förloradt vid kyrkans grundläggning och därför också så noga som möjligt tiden för denna till Erik Ejegods regeringstid 1095—1103 eller ännu närmare bestämdt till början af densamma.

Inv. 18003

Bilag 3.

*Myntfynd från Lund
från tomtan nr. 192—194
vid hjörnat av Västra Mårtensgatan
och Bankgatan, 22/7 1915*

Myntfyndet består av 64 tämligen hela eller fragmentariska mynt samt talrika små fragment av som det i bilagde handlingen uppgives, 2 mynt.

Av de 64 bestämbare mynten tillhöra 58 konung Oluf Hunger, 1086—1095, under det att de återstående 6 äro slagna för kon. Erik Ejegod, 1095—1103.

Oluf Hungers mynt tillhöra typen nr. 4 hos P. Hauberg (tab. XII: 4), men utgöra till sina inskrifter varianter til Haubergs huvudtyp.

Erik Ejegods mynt representera P. Haubergs typ. 1, (tab. XII:1) utom ett, som är en variant med reversen från Oluf Hungers typ 4.

Samtliga mynten äro slagna i Lund.

Oluf Hunger

Nr. 1—14.

Adv. + OLAF REX DAI; reversen otydlig genom slitning.

Nr. 15.

Samme adv. som 1—14; men de två sista staplarna bortnötte. rev. otydlig.

- Nr. 16—18. Adv. + OLAF REX DAI; rev. + EASMVN ILV
 Nr. 19. + OLAF REX DII; rev. otydlig.
 Nr. 20. Adv. + OLAF REX DI (jfr. Hauberg nr. 4); rev. + OLAF
 BIORH
 Nr. 21—24. Adv. + OLAF REX D ∴; rev. har till vänster om bilden ER,
 till höger A S
 Nr. 25. Adv. som 24; rev. otydlig.
 Nr. 26—27. Adv. + OLAF REX D; rev. BIORH LV
 Nr. 28—30. Adv. + OLAF REX D; rev. otydlig
 Nr. 31—32. Adv. + OLAF REX ; rev. + BIRH LV
 Nr. 33—37. Adv. + OLAF REX rev. + BIRH LV
 Nr. 38. Adv. + OLAF REX I; rev. BOIR I
 Nr. 39—40. Adv. + OLAF REX; rev. otydlig, slutar I L V
 Nr. 41—58. Både adv. och rev. otydliga

Erik Ejegod

- Nr. 59. P. Haubergs typ (var. till) nr. 1 Adv. + ERIC R rev.
 BIORNI. I LVD
 Nr. 60. Samma typ, adv. + ERIC REX DA; rev. nu otydlig.
 Nr. 61—63. Samma typ, men i spirans korsvinklar finnas kulor: Inskrifterne
 nu otydliga.
 Nr. 64. Adv. som Hauberg typ 1, anlet som nr. 59—60, rev. skiljer
 sig från huvudtypen derigenom, att bilden ej äro omgivna
 av en cirkel; det är alltså reversen från Oluf Hungers typ 4
 som är satt Adv. trol. + ERIC REX DANOR; rev. + BIORH LV

De i fyndet förekommande Erik Ejegod-mynten synes vara slagna av Björn,
 under det av Haubergs typ nr. 1 synes i allmänhet vara slagen av Asetr, Aster.

Av Eric Ejegods mynt hava 4 st., se ovan nr. 61—64, behållits för K. Mynt-
 kabinettets samling.

De övriga mynten återsända till Lund till G. Karlin.

Stockholm 20/2 1926

R. Norström

Bilag 4.

VÄRDEFULLT FORNFYND I LUND

*Ett sextiototal mynt från 1000-talet påträffade vid grävning**— Privat till Dagens Nyheter. —*

LUND, lördag.

Intendenten Karlin berättar att det vid grävningar å den Vinellska tomten påträffats bland annat 66 stycken Lundamynt. Icke mindre än sextio av dessa äro slagna för Olof Hunger och förskriva sig alltså från tiden 1086—1095. Folkets Tidning omtalar att för dessa mynt enligt uppgift har betalats den oerhört låga summan av 13 kr. 75 öre. Detta får i så fall anses som en synnerligen god affär, då Hungermynten äro ytterligt värdefulla och hela samlingen, som enligt lag skall hembjudas till staten och överföras till Stockholm, representerar ett värde av hundratals kr. Som ett apropå kan nämnas att för en tid sedan påträffades i en betåker i Skåne en gammal ring av guld, på vilken fyra mindre ringar av guld voro fästa. Fyndet inlöstes av staten med 400 kr. Då upphittaren är ägare av gjorda fynd, ha alltså de arbetare som hittat de 66 mynten på Vinellska tomten att emotse en god recett då fynden av vederbörande myndighet bli till sitt rätta värde uppskattade.

Dagens Nyheter 1/8 -15

DET MEDELTIDA MYNTFYNDET I LUND

Ett berättigande.

Genom pressen har gått en ur möjligast overderhäftiga källa emanerande röfvarhistoria om ett medeltida myntfynd i Lund, värdt flera hundra kronor, hvilket af Kulturhist. museet förvärfvats för en spottstyvfer af kr. 13:75. Såsom lämplig jämförelsepunkt har man tagit några guldringar, som af staten inlösts med 400 kr. Men man kunde lika gärna tagit den guldklump, som på 1860-talet uppgräfdes i Kalifornien och betalades med 100.000 dollars eller åtminstone den guldring, som för några år sedan hittades vid Skabersjö och af svenska staten inlöstes med 2,500 kr. Om jag utgår från denna sista summas förhållande till det metalliska värdet i denna ring, innebär den den vackra stegringen af omkring 500 kr eller 1/4 öfver värdet, medan staten endast var skyldig att betala 1/8 däröfver eller 250 kr. Med denna högst generösa lösesumma såsom rättesnöre vid inlösen af myntfyndet från V. Mårtensgatan skulle detta betalats med kr. 2:69, hvilket är 1/4 mer än fyndets hela metalliska värde kr. 2:15 efter gällande pris af 5 öre grammet för

43 gram, som var fyndets hela vikt. Härtill kommer för ytterligare belysande af den stora öfverbetalning museet gaf, $6\frac{1}{2}$ gånger metallvärdet och $5\frac{1}{2}$ gånger statens inlösenplikt, att fyndet dels var i ett mycket dåligt skick, när det gjordes, i ty att metallen befann sig i ett långt framskridet upplösnings-tillstånd dels, innan det af mig öfvertogs, fått röna en högst omild behandling i arbetarnas fickor, hvilket tillsammans verkade, att mer än hälften var endast en samling småstumpar. Af de 66 mynt som kunnat konstateras i de af museet öfvertagna klumparna var endast en tredjedel i relativt oskadadt skick, alla de öfriga äro mer eller mindre defekta, tvänne så upplösta i atomer, att det icke ens varit möjligt att sammansätta några bitar af desamma.

Det stora vetenskapliga värde, fyndet dock äger, sådant detsamma nu föreligger, sedan det blifvit af museet med stor möda och omsikt konserveradt, är vår och icke finnarnes förtjänst.

Hvad slutligen beträffar frågan om fyndets öfverförande till Stockholm eller kvarstannande i Lund, vill jag endast hänvisa till den praxis, som varit gällande, alltsedan Kulturhist. museet af riksantikvariens insattes att öfvervaka grundgräfningarna i Lund utom domkyrkans och universitetets tomt, och som stöder sig på riksantikvariens skriftligen uttalade önskan, att alla i Lund gjorda fynd, således äfven mynt, må komma att förvaras på Kulturhist. museet, såsom också hittills skett. Detta är naturligtvis af särskildt stor vetenskaplig vikt, när det, såsom här är fallet, gäller samlade fynd, af hvilkas fyndomständigheter de kronologiska slutsatserna vid en undersökning äro beroende.

Sedan jag hunnit underkasta det nu fullständigt preparerade fyndet en noggrannare granskning, kan jag om de 64 tydbara mynten meddela, att de 58 Olaf Hunger-penningarna alla äro af samma typ, men visa icke mindre än 15 varianter. Den allmännast förekommande adversen återfinnes på 19, reversen på 21 mynt, den närmast allmännaste adversen förekommer 7 gånger, reversen 9 gånger o. s. v. De i detta fynd sällsyntaste, endast en gång förekommande varianterna kunna konstateras tvänne gånger bland adverserna och sex gånger bland reverserna.

Det märkliga är således att det verkligen finnes lika många reverser som adverser, men att dessa ingalunda täcka hvarandra, utan att olika reverser finnas hos mynt med lika advers och tvärt om.

Hvad de 6 Erik Ejegods-mynten beträffar visa också de endast en typ men fyra varianter, af hvilka den ena förekommer trenne, de andra hvardera en gång. Olaf Hungers-mynten äro präglade af Björn och Asmund, Erik Ejegods-mynten af Björn och Aster.

G. J:son Karlin

KONFLIKT OM MYNTFYNDET I LUND

Riksantikvarien begär att få inlösa mynten till staten

Intendenten Karlin, som köpt dem för 13 kr. 75 öre vägrar att utlämna dem.

LUND, fredag.

Som Dagens Nyheter redan förut omtalat, lyckades det intendenten Karlin att för Kulturhistoriska museets räkning för 13 kr. 75 öre tillhandla sig ett 60-tal Olof Hunger-mynt, som några arbetare hittat vid grävningar i Lund.

Folkets Tidning, som fäster uppmärksamheten på den låga ersättningen, har nu på förfrågan hos den kände mynthandlaren Holmberg vid Regeringsgatan, Stockholm, fått det beskedet att han obesett skulle velat ge 200 kr. för mynten. Och staten har så småningom börjat betala mera än vad lagen bestämmer för att säkra sig emot risken att bli förbigången av de högtbudande mynthandlarna.

Nu har riksantikvarien emellertid genom K. B. begärt att åtgärder måtte vidtagas så att mynten hembjudas staten till inlösen. I dag på förmiddagen anträffades intendenten Karlin i Lund av polisen med denna underrättelse, men han vägrade att utlämna mynten. Polisen får nu rapportera härom till K. B. och sedan får man väl se hur saken utvecklar sig.

Vidare ha de arbetare, som mottogo de 13:75, återlämnat detta belopp till Lundapolisen i avsikt att vidtaga åtgärder för att utfå myntens värde i allmänna handeln.

Dagens Nyheter 14/8 -15.

EFTERSKRIFT

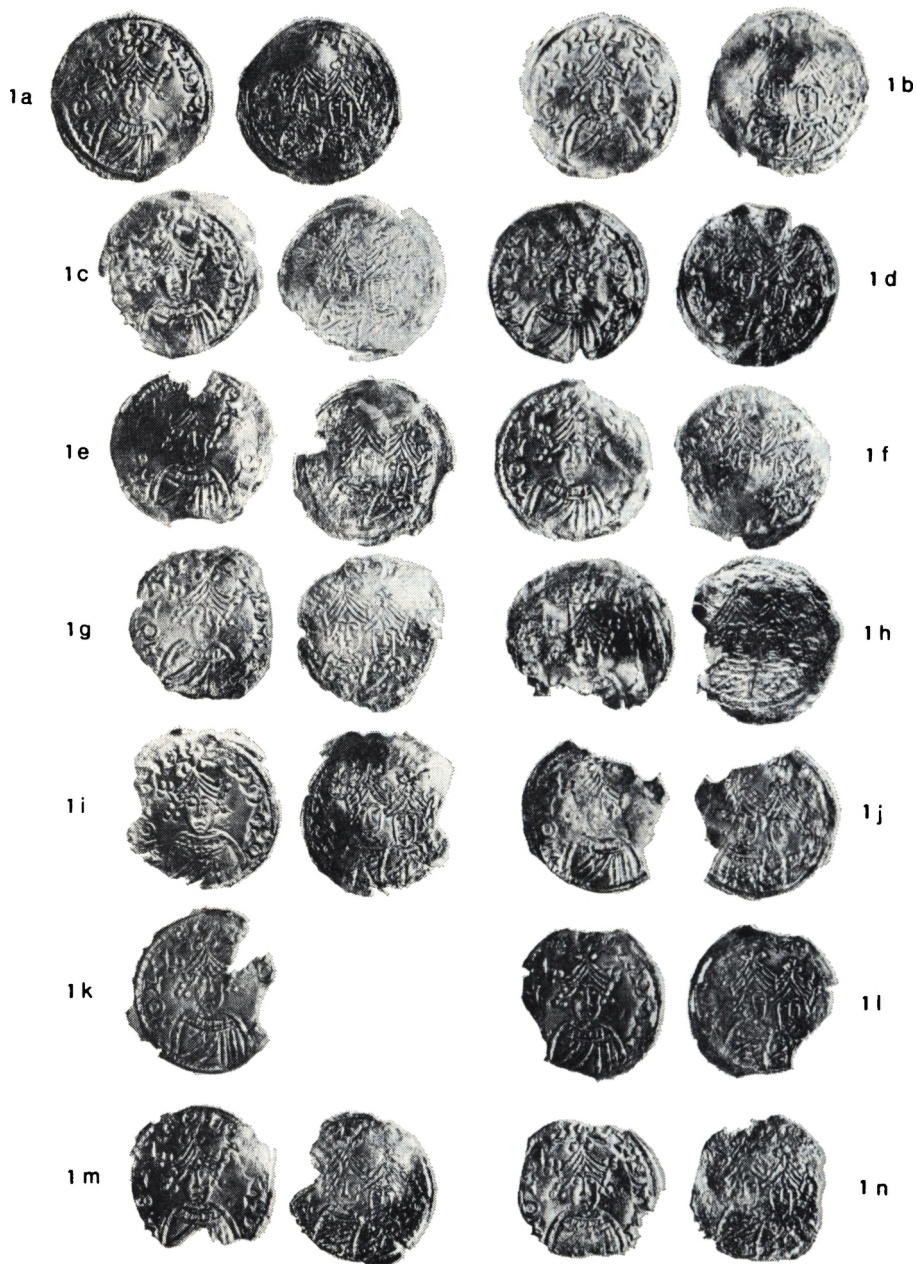
Kort efter at artiklen var sendt til redaktionen til trykning, indløb den uventet glædelige underretning om, at alle mønterne og alt det iøvrigt stjålne var tilbageleveret i uskadt stand. Det var to drenge på 14—15 år fra Malmø, der var interesserede samlere. De havde allerede året forud begået to museumstyverier. Et fjerde tyveri gik ud over den rige samling, som afdøde købmand A. E. Fr. Forslund (1898—1968) havde testamenteret til Kulturen. »Når de nu i pressen fick läsa om värdet av de 53 1500-talsmynt de i veckan stulit från Ystadhuset på Kulturen, blev 14-åringen orolig och gick till föräldrarna på torsdagskvällen och berättade hur det förhöll sig. Ett av de där mynten har ansetts vara värt cirka 15000 kronor. Fadern tog sonen och hans kamrat med sig och for till Lund, där de gick in på Kulturens

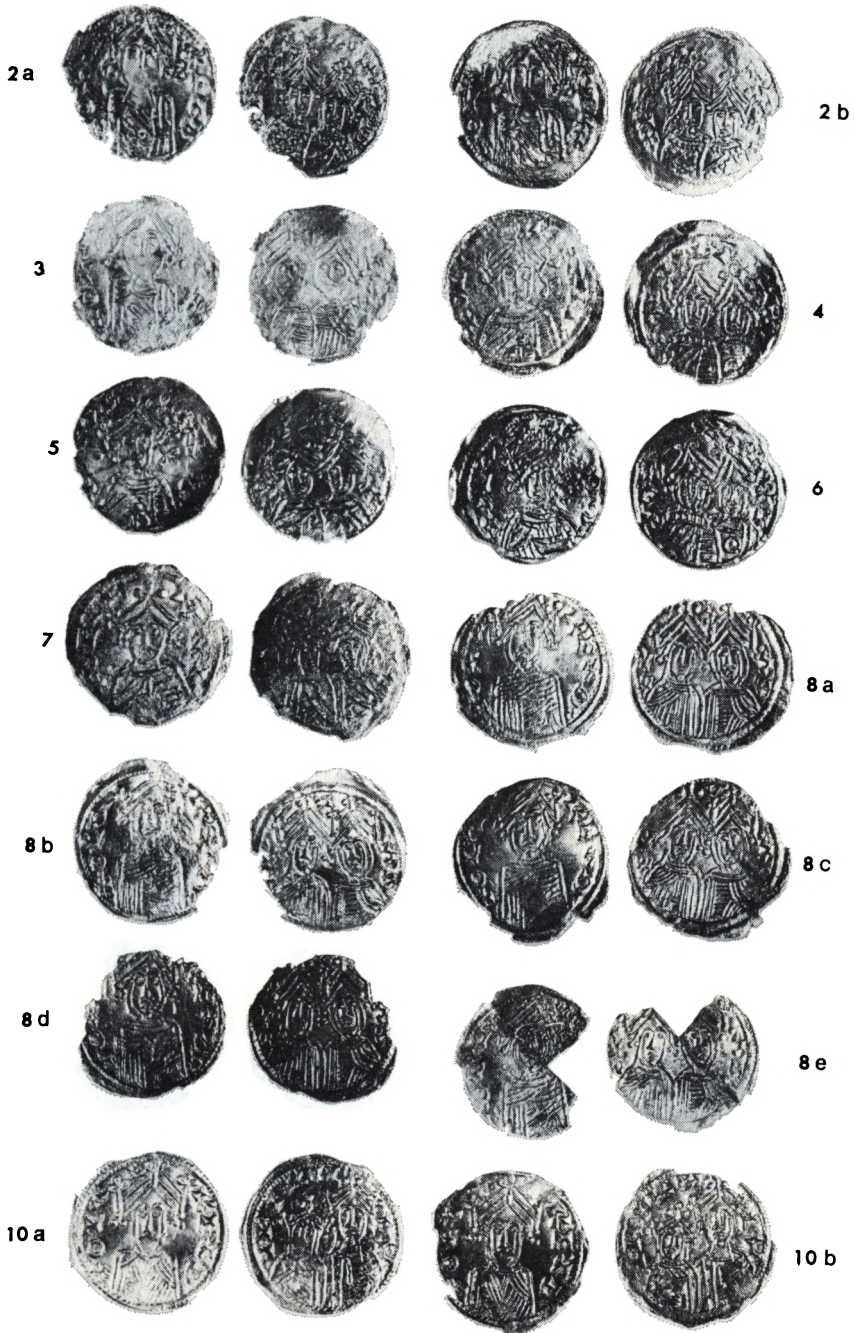
kansli och pojarna fick överlämna tjuvgodset till intendent Bengt Bengtsson. « (Sydsvenska Dagbladet Snällposten lördagen den 1 februari 1969.)

De 40 mønter fra Lundefundet lå vel beskyttede i et plastichylster, hvor de kunde ses fra begge sider. De var blevet konserveret på en fortræffelig måde af antikvarien Fred. R. Allik, der således har reddet disse historiske minder fra en ubønhørlig undergang. De fremtræder nu måske mere læselige, end de var 1916. Kulturen har nu ladet dem alle fotografere hos Hagblom-Foto i Lund, der har gjort et enestående godt arbejde. Endelig har amanuensen Claes Wahlöö vejlet alle mønterne (endda gramvægt med 4 decimaler).* — For den enestående hjælp bringer jeg Kulturen og dens så venlige tjenestemænd min hjertelige tak og beder undskyldte, at jeg således ved tilfældighedernes spil har vovet mig ind på deres enemærker og bearbejdet et fund, hvortil de havde førsteret. —

* De gengives på følgende sider 74–76:

1a	0,8083	2a	0,6628	10c	0,6737
1b	0,7620	2b	0,6046	11a	0,7738
1c	0,6955	3	0,6909	11b	0,5423
1d	0,6762	4	0,7731	12	0,7502
1e	0,6617	5	0,7881	14	0,6065
1f	0,6112	6	0,6177	17	0,7706
1g	0,5944	7	0,7082	20	0,7328
1h	0,5700	8a	0,7954	21a	0,7120
1i	0,5655	8b	0,6727	21b	0,6332
1j	0,5545	8c	0,5815	21c	0,5918
1k	0,5526	8d	0,5676	?	0,5414
1l	0,5464	8e	0,4851	23	0,5916
1m	0,4950	10a	0,7983		
1n	0,4493	10b	0,7540		

10 c

11 a

11 b

12

14

17

20

21 a

21 b

21 c

23

SUMMARY

Workmen digging foundations at the corner of Västra Mårtensgatan and Bankgatan at Lund on 22 July 1915 found a clump of coins, which they broke up, partly destroying the coins. The superintendent of the Lunds Universitets historiska museum, G. Karlin, managed however to rescue sixtyfour intact or fragmentary coins: fifty-eight struck for Oluf Hunger (1087—95) and six for Erik Ejegod (1095—1103) all from Lund, and weighing, together, 43 grammes. Of these the Kungl. Myntkabinettet in Stockholm retained four coins of Erik Ejegod, while all the others were returned to Lund in 1926. They were then kept in the Kulturhistoriska museet, where the forty best-preserved were exhibited in a plastic container in which they could be examined on both sides. The coins were stolen in August 1968, which led to the writing of the present article, based on a study made by the author in Stockholm in July 1916.

Twenty-two specimens were struck by PALLI, eleven by ASTER, twenty by BJORN and four by ESMVN, for King Oluf, while two were struck by the same BJORN and four by ESMVN for King Erik.

In connection with the description of the hoard, the other known specimens of these rather rare coins struck for the two kings are being discussed and various documents referring to the find, published.

While the present article was in the press, the theft was cleared up and the plastic case and forty coins were recovered undamaged.

I am deeply indebted to the officials of the museum for their generous and valuable assistance, and to Nils Ludvig Rasmusson, without whose support this article would not have been written.